

ALSÓPETÉNY KÖZÉPTÁVÚ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

MŰSZAKI, TANÁCSADÁSI ÉS BEFEKTETÉSI ZRT.

2010. DECEMBER

Előlap

Tárgy: Alsópetény Község Önkormányzata megbízásából Alsópetény Középtávú Településfejlesztési Koncepciójának elkészítése

Megbízó: Alsópetény Község Önkormányzata (2617 Alsópetény, Petőfi út 24.)
Laluja Imre polgármester

Készítette: Aquaprofit Műszaki, Tanácsadási és Befektetési Zrt.
1013 Budapest, Pauler u. 11.

A koncepció elkészítésében részt vevő szakértők:

dr. Kondor Attila Csaba
dr. Gellai Imre
Leidinger Dániel
Lingauer János
Schmidt Mónika

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS ÉS A MUNKA TARTALMA.....	5
1.1. BEVEZETÉS.....	5
1.2. A TANULMÁNY FELÉPÍTÉSE ÉS MÓDSZERTANA	5
2. HELYZETELEMZÉS, POZÍCIONÁLÁS	8
2.1. A KIINDULÓ HELYZET ÉRTÉKELÉSE	8
2.2. A KÖZSÉG NAGYTÉRSÉGI POZÍCIONÁLÁSA.....	17
2.3. A TÉRSÉGI GAZDASÁGFEJLESZTÉSI ÉS TURIZMUSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓK ÉRTÉKELÉSE.....	18
2.3.1. Regionális szint.....	18
2.3.2. Megyei szint	19
2.3.3. Kistérségi szint.....	20
2.3.4. Települési szint	21
3. A TELEPÜLÉS GAZDASÁGFEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI	22
3.1. TURIZMUS	24
3.1.1. Vonzerőleltár	24
3.1.2. Lehetőségek: szóba jöhető turizmus típusok	26
3.1.3. Összegzés.....	30
3.2. SWOT ANALÍZIS.....	30
4. A PROBLÉMA-MEZŐK ÉS A FEJLESZTÉSI SZÜKSÉGLETEK	33
4.1. PROBLÉMAFA.....	33
4.2. A PROBLÉMAFA ALAPJÁN LEVONHATÓ KÖVETKEZTETÉSEK.....	35
4.3. CÉLFA.....	35
5. STRATÉGIAI FEJEZET	38
5.1. VÍZIÓ.....	38
5.2. CÉLOK	38
5.3. PROJEKTEK	39
5.3.1. Turisztikai célú önkormányzati beruházások	40
5.3.2. Ipoly-Erdő Zrt. fejlesztései	41
5.3.3. A Prónay-kastély rekonstrukciója	42
5.3.4. Magántőkéből megvalósuló projektek.....	42
5.3.5. A Cser-tóhoz kapcsolódó fejlesztések	43
5.3.6. Élménybánya, kisvasút.....	43
5.3.7. Raps Hungaro Kft. fejlesztései	44
5.3.8. Tervezett egyéb önkormányzati és magán projektek.....	44
5.4. IDEGENFORGALMI PROJEKTEK KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI	45
5.5. JAVASLATOK.....	47
5.5.1. A tervezett és folyamatban lévő projektek közötti átfedések	47
5.5.2. Javasolt ütemezés	48
6. A PÁLYÁZATI LEHETŐSÉGEK ELEMZÉSE	49

6.1. KÖZVETETT FORRÁSOK	49
6.1.1. Hazai források	49
6.1.2. Közvetett EU források – Új Magyarország Fejlesztési Terv.....	49
6.1.3. Közvetett EU források – ESZA, NCA	53
6.1.4. Közvetett EU-források – EMVA.....	53
6.1.5. Egyéb pályázatok: szlovák-magyar ETE.....	54
6.2. KÖZVETLEN BRÜSSZELI FORRÁSLEHETŐSÉGEK	54
6.2.1. Támogatások, tenderek	54
6.2.2. FP7 keretprogram	54
6.2.3. Versenyképesség és Innováció Keretprogram (CIP)	56
6.2.4. Az EIT	57

Ábrajegyzék

1. ábra: A népességszám alakulása a településen, 1990-2010	11
2. ábra: Alsópetény természetes fogyása és állandó vándorlási különbözete, 2002-2008	11
3. ábra: Lakások száma Alsópetényben, 1990-2010	12
4. ábra: Munkanélküliségi ráta, 2005-2009	13
5. ábra: Budapest Metropolisz térség Alsópeténnyel.....	18
6. ábra: A helyi gazdaságfejlesztés pillérei	23
7. ábra: Problémafa.....	34
8. ábra: Célfá.....	36
9. ábra: Tervezett és folyamatban lévő turisztikai projektek kapcsolódásai	46
10. ábra: Turisztikai projektek a fenntartható, helyi gazdaságfejlesztés szolgálatában	47

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Alsópetény népességének korösszetétele	11
2. táblázat: A településen működő vállalkozások száma nemzetgazdasági áganként, 2003-2007.....	13
3. táblázat: 1000 főre jutó működő vállalkozások száma, 2004-2008.....	14
4. táblázat: Személyi jövedelemadó adatok, 2008	14
5. táblázat: Látnivalók és jelentőségük Alsópetényben	16
6. táblázat: Társadalmi, gazdasági, környezeti kihívások Alsópetényben	16
7. táblázat: Régiós, megyei és kistérségi szintű fejlesztési tervek és illeszkedésük a Konceptióhoz..	21
8. táblázat: Vonzerőleltár és a kapcsolódó projektek	25
9. táblázat: SWOT analízis	30
10. táblázat:A tervezett turisztikai projektek összefoglaló táblázata	39
11. táblázat:A tervezett egyéb önkormányzati és magán projektek.....	40
12. táblázat:A tervezett projektek megvalósításának javasolt sorrendje	48
13. táblázat:A Rétsági kistérség nyertes pályázatai (ÚMFT)	49
14. táblázat:Nyertes pályázatok Alsópetényben	50
15. táblázat:Pályázati lehetőségek - ÉMOP	51
16. táblázat:Pályázati lehetőségek - KEOP.....	52
17. táblázat:Pályázati lehetőségek - TÁMOP.....	52
18. táblázat:Pályázati lehetőségek - EMVA	53

ELŐSZÓ

A településfejlesztés sokféle akarat, illetve érdek érvényesülését szolgálja. Ehhez szükség van arra, hogy a helyi lakosság tisztában legyen saját hosszú távú érdekeivel és lehetőségeivel, erre szolgál Alsópetény Középtávú Fejlesztési Konceptiója.

Alsópetény számára egy olyan komplex fejlesztési koncepció kidolgozását végeztük el, ami a helyi erőforrások és adottságok minél sokrétűbb és minél hatékonyabb kihasználást segíti elő. A településfejlesztési koncepció első lépésben kijelöli azokat az irányokat, amelyek Alsópetény hosszú távú elképzeléseit, céljait rögzítik. Ehhez – a jelenleg kínálkozó lehetőségek mellett – láttatja azokat a kényszerpályákat is, amelyek a település jövőbeli pozícióját várhatóan meghatározzák. A jelenlegi társadalmi-gazdasági keretrendszer nem tekinthető állandónak.

A településfejlesztési koncepcióban rögzítendő fő cél a helyi lakosság, illetve a „reábizott” helyi táj megőrzése, a helyiek megélhetésének biztosítása által. Minden további rész cél (pl. helyi gazdaságfejlesztés, befektetők bevonása, stb.) csak eszköz lehet, amelyeknek a végső cél szolgálatában kell állniuk.

A koncepció elkészítésébe bevontuk a helyi lakosságot és a vállalkozókat. A koncepcióalkotás során a döntéshozóknak világosan és egyértelműen bemutattuk azokat a kényszerpályákat, amelyek a jövőben (már a közeljövőben is) erőteljesen hatni fognak a településre. Erre azért volt szükség, hogy a végső célok elérését szolgáló rész célok, eszközök elfogadhatóvá és támogathatóvá váljanak a helyiek többsége számára. A helyiek bevonása a koncepció előkészítésébe, a közös munka egyben a helyi lakosság valódi közösséggé való szerveződését szolgálta.

A koncepcióban megjelennek azok a rész célok és az ehhez tartozó eszközök, amelyek a jövőbeli kényszerpályák mellett is hatékonyan szolgálhatják a fő célok elérését (a helyiek biztos megélhetése, a helyi lakosság, illetve a helyi természeti környezet megtartása). A közeljövő kényszerpályáit többek között a természetes rendszerek működési zavarai (éghajlatváltozás, vízháztartás felborulása, a talajok termőképességének csökkenése stb.), valamint az energiaellátási problémák és azok társadalmi-gazdasági következményei is befolyásolják. A megélhetés alappillérei: Energia – Élelmiszer (ide sorolva az egészséges ivóvizet) – Egészség, ami ki kell, hogy egészüljön, illetve át kell, hogy színeződjön a helyi közösségi élettel (közösséghez való tartozás élménye, művelődés, szórakozás stb.). A településen a jövőben olyan fejlesztések indokoltak, amelyek az említett alappilléreket minél nagyobb mértékben helyi erőforrásokra (természeti, emberi, műszaki erőforrások) alapozva teremtik meg. A felmerülő további fejlesztési célokat is érdemes ezekkel együttműködésben kialakítani. Az ezeket hosszútávon akadályozó fejlesztési irányok kijelölése nem célszerű.

Az egyes elképzeléseket, rész-, illetve egyéni célokat rendeztük, egymással egyeztetettük. A jelenlegi társadalmi-gazdasági viszonyok meghatározzák a település lehetőségeit, lehetséges kitérési pontjait. Ugyanakkor a keretrendszer nem tekinthető változatlanoknak, így a lehetőségek köre is várhatóan változni fog a jövőben (lásd a már említett kényszerpályákat).

Éppen ezért a jelenleg fontosnak gondolt rész célokat úgy határoztuk meg, hogy azok illeszthetők legyenek a későbbi társadalmi, gazdasági, környezeti rendszerekhez. Fontos szempont, hogy a meghatározott vízió, célok és az azokhoz rendelt projektek ne ütközzenek a tágran értelmezett környezet céljaival, és hosszú távon a település fenntarthatóságát szolgálják.

1. BEVEZETÉS ÉS A MUNKA TARTALMA

1.1. BEVEZETÉS

A Nógrád megyében található Alsópetény és közvetlen környezete esetén különösen nagy vonzerőt képviselnek a természeti környezetből fakadó adottságok, a történelmi emlékek, a kulturális és néprajzi értékek, a gazdag hagyományok és szokások.

A hely legnevesebb középkori birtokosa Werbőczy István jogtudós, aki 1514-re részben itt állította össze a magyar nemesi jogszabályokat rendszerbe foglaló és jogforrásként szolgáló Hármaskönyvet.

Nevezetesen a környék várai (Nógrád, Fehérkő, Szanda, Szécsény, Drégely, valamint a világ kulturális örökségeként jegyezett Hollókő), sorsdöntő csatahelyek (Diósjenő, Rétság, vagy Romhány), és a néprajzi, kulturális- és gazdaságtörténelmi emlékek (szinte minden településen találni egy-egy kúriát, kastélyt, vagy egyházi műemléket). Alsópetény kiváló természeti és kultúrtörténelmi adottságai teszik lehetővé, hogy a jövőben az idegenforgalom meghatározóvá válhasson a település életében.

Alsópetény vezetése, az itt élők és a helyi vállalkozók közösen szeretnék a település fejlődését segíteni, egy kedvező, a fejlesztési projektek számára kielégítő, befogadást biztosító gazdasági-társadalmi miliőt teremtve. A különböző gazdasági területeken érdekelt települési vezetők és helyi vállalkozók számos – már kész – fejlesztési ötlettel rendelkeznek, amelyeket a lakosság támogat és szívesen fogad, hiszen azok gazdaságélénkítő szerepükkel, munkahelyek teremtésével segíthetik Alsópetény fejlődését.

A több lábon állás a mai gazdasági helyzetben hangsúlyos szerepet kell, hogy kapjon a település életében. Éppen ezért van szükség olyan komplexitásra törekvő településfejlesztési koncepcióra, amely az adottságokra és lehetőségekre építve, a hiányosságok kiküszöbölésével és a veszélyek kezelésével képes egy reális jövőképet vázolni, és arra alapotlan megvalósítható útvonalat kijelölni Alsópetény számára.

A koncepció a települést helyezve fókuszába, figyelembe veszi a mikrotérség, a kistérség, valamint a régió adottságait és fejlesztési programjait is. Feltárja és elemzi a jelenlegi helyzetet, mindezek függvényében meghatározza azokat a közép- és hosszú távú fejlesztési feladatokat, amelyek – összhangban a nagyobb térségi szintek fejlesztési elképzeléseivel – a település komplex jövőképeinek megvalósítását szolgálják.

1.2. A TANULMÁNY FELÉPÍTÉSE ÉS MÓDSZERTANA

A településfejlesztési koncepció legfontosabb céljai a következőkben foglalhatók össze:

- átfogó képet nyújtani a község környezeti állapotáról, jelenlegi társadalmi és gazdasági helyzetéről;
- felvázolni a fejlesztéshez szükséges eszközöket, irányokat és azt a jövőképet, amely mindezeket összehangolja;
- megvizsgálni mindazon összetevőket, amely a település és az ott élő lakosság megélhetését, gazdasági stabilitását és fejlődését biztosítani tudják.

A tanulmányban a helyzetelemzés során feltárjuk Alsópetény és környezetének természeti, társadalmi és gazdasági helyzetét, emellett összegezzük a jellemzőket, amelyek a település jövőbeli fejlődését leginkább befolyásolhatják.

Ezt követően megvizsgáljuk azokat a funkciókat, amelyeket jelenleg Alsópetény a nagyobb térségi szinteken belül betölt. Ennek összegzéseként bemutatjuk a helyi vállalkozók és az önkormányzati szereplők bevonásával készült SWOT analízist. Az elemzés tartalmazza a település erősségeit, gyengeségeit, valamint felhívjuk benne azokra a hiányosságokra és veszélyekre is a figyelmet, amelyek felmerülhetnek Alsópetény esetében. Ezzel párhuzamosan bemutatunk minden olyan lehetőséget, amelyek a jövőben a település fejlődését elősegíthetik.

A helyzetfeltáró és elemzési munkát a tanácsadói és szakértői körünk által az Alsópetényről begyűjtött meglévő tanulmányok és statisztikák, valamint a Megbízó által rendelkezésünkre bocsátott egyéb anyagok áttanulmányozásával és kiértékelésével indítottuk. Ezt követően, illetve részben e munkával párhuzamosan kerítettünk sort a területbejárásra és az önkormányzati, gazdasági, társadalmi szférát képviselőkkel történő személyes interjúk lebonyolítására. A beszélgetések során az általuk fontosnak tartott fejlesztési elképzelésekről, valamint a helyi gazdaság és társadalom helyzetéről faggattuk az interjúalanyokat, akikkel ezt követően közösen egyeztettünk a falu jövőképét illetően.

A helyi szereplőkkel való egyeztetést nagyon fontosnak tartjuk. Meggyőződésünk, hogy megalapozott településfejlesztés csak az ott élők bevonásával történhet. Ennek érdekében három találkozót tartottunk Alsópetényben, amelyek a következő témákat dolgozták fel:

1. Helyzetelemzés, a befektetői kör programjainak egymás általi megismerése.
2. Alsópetény SWOT analízise, a településsel kapcsolatos problémák, illetve a célok meghatározása.
3. A pályázati rendszer bemutatása, pályázati lehetőségek a fejlesztők számára.

1-3. kép. Workshopok Alsópetényben

A megbeszélések során a település vezetőivel és a településen tevékenykedő legfontosabb gazdasági szereplőkkel, civilekkel egyeztetünk. Alsópetény több szempontból történő megismeréséhez – amely a megalapozott fejlesztési koncepció elengedhetetlen részét képezi – a település erősségeinek és gyengeségeinek meghatározását, valamint célok, prioritások megfogalmazását kértük az alsópetényi vállalkozói réteg képviselőitől és a településen folyó és tervezett beruházások projektgazdáitól.

A stratégiaalkotás következő lépéseként – a helyzetelemzés és a SWOT analízis megállapításait, valamint az interjúkon elhangzottakat felhasználva – elkészítettük a településre vonatkozó problémafát. A probléma-mezők körvonalazása segítségünkre lehet a fejlesztési szükségletek meghatározásában, a célfa összeállításában.

A célrendszer és a kapcsolódó jövőkép megfogalmazza, hogy az itt élők hogyan kívánják látni és láttatni Alsópetényt. A jövőkép megvalósítását szolgáló stratégiai célok, majd a részcélok elérését bemutató programok jelentik azt az utat, amelyen keresztül a település elérheti a kívánt jövőbeli állapotot. Megjelölésre kerültek az előzőek alapján meghatározott fejlesztési feladatok végrehajtásának lépései.

Ezt követi a koncepció egyik leglényegesebb tartalmi része, az akció-, vagy ütemterv. A terv alapvető célja a kidolgozott és tervezett projektötletek megfelelő ütemezésének kidolgozása és a köztük lévő szinergia megteremtése. A koncepció rögzíti az egyes célokhoz tartozó konkrét, megvalósítandó projekteket és azok lehető legoptimálisabb időbeli ütemezésére is javaslatot tesz.

A prioritást élvező projektek meghatározását követően az azokhoz kapcsolódó pályázati lehetőségek feltérképezését végeztük el. A pénzügyi feltételrendszer elemzése kiterjedt az Új Magyarország Fejlesztési Terv 3. akciótervi időszakban várható változásaira, az Új Széchenyi Terv, valamint a támogatási rendszer következő EU költségvetési időszakban bekövetkező változásainak vizsgálatára. A beadásra kerülő pályázatok sikeres lebonyolítása érdekében pályázati tervet készítettünk. A koncepció új finanszírozási, megvalósítási technikák bemutatásával zárul.

2. HELYZETELEMZÉS, POZÍCIONÁLÁS

2.1. A KIINDULÓ HELYZET ÉRTÉKELÉSE

Az áttanulmányozott pályázati és előkészítő anyagok, a helyszíni terepszemle és a község képviselőivel történt egyeztetés nyomán világossá vált, hogy a településnek egy jól átgondolt, összefogott és célirányos fejlesztési koncepcióra van szüksége. A készülő dokumentum alapvető célja, hogy az Alsópetényben már elindított, illetve tervezett beruházások megvalósíthatóvá és fenntarthatóvá váljanak, kiszűrhetők legyenek az esetleges párhuzamosságok és az ellentmondások. *A jelen koncepcióban meghatározott jövőkép hosszútávon megalapozza a község fejlődési irányát.*

Alsópetény olyan adottságokkal és lehetőségekkel rendelkezik, amit kevés más község mondhat el magáról Magyarországon. A jelenlegi projektervek azonban *önmagukban* még nem jelölnék ki egységes és fenntartható fejlesztési irányt. Komoly hiányosság például, hogy a településnek sokáig nem volt kiforrott víziója arról, hogy mi a célja a falunak, mivé akar válni az elkövetkezendő évtizedekben.

A tervezett fejlesztések sokrétűek, de *önmagukban* szétaprózottak, ezért meg kell teremteni a befektetések közti együttműködést és összhangot, emellett meg kell határozni a prioritásokat. Alsópetény nagyon sok fejlesztési elképzeléssel rendelkezik. Ezek sikeres megvalósulása érdekében – mind az önkormányzati, mind a magánbefektetések esetében – célszerű egy megfelelő és reális ütemezést kidolgozni. A beruházások sorrendjét és előmozdítását a település hosszú- és középtávú céljaival összhangban kell biztosítani. *A komplex településfejlesztési koncepció a jelenlegi projektervekre és a helyi természeti adottságokra építve egy fenntartható fejlesztési pályát jelöl ki a település számára.*

A fejezetben szereplő társadalmi és gazdasági adatok a hozzáférhető KSH adatbázisokból származnak. A jellemzésnél nem egy helyen a területet magába foglaló kistáj, valamint a kistérség jellemzőit is figyelembe vettük.

1. Természeti környezet

Alsópetény a Cserhát-vidéken belül a Nézsa – Csóvári-dombság kistájhoz tartozik. A település környezete tagolt felszínű, alacsony középhegységi jellegű táj, amelyen belül Alsópetény a Kő-hegy, Dél-hegy, Hajdú-árok és Felső-erdő ölelésében fekvő völgykatlanban helyezkedik el.

A kistáját a felső-pliocén-pleisztocén kori kéregmozgások a – pannoniai időszakig feltehetően egységes – triász időszaki mészkőből és felső-triász földolomitből álló tönkfelszint sabbércekre tagolták. A pannon korszak végén a terület vékony kvarckavics takaró fedte be, amely bár erősen lepusztult, mégis több helyen felszínre bukkan. A kiemelkedések közötti térszíneken és a kistáj többi részén a felszín közeli üledékeket oligocén kori homok, homokkő és homokos márga alkotja.

Alsópetény térségének éghajlata mérsékelten hűvös – mérsékelten száraz. Az évi napsütéses órák száma 1900 körül alakul, amelyből a nyári hónapokra körülbelül 770 óra jut. Az évi középhőmérséklet 9,2-9,6°C, a vegetációs időszak középhőmérséklete pedig 16°C körül alakul. Az évi átlagos lehulló csapadék 580 mm, amelyből a vegetációs időszakban átlagosan 350 mm körüli mennyiség esik. Az ariditási index a térségben 1,5-12, tehát a párolgás mennyisége kismértékben meghaladja a lehulló csapadék mennyiségét. A kistáj uralkodó szélirány az északnyugati.

Vízrajzát tekintve, Alsópetény térsége száraz, gyenge lefolyású területnek számít. A kistáj területén jelentősebb forrás nem található, s a legtöbb felszíni vízfolyás is jellemzően időszakos. A térség felszíni, illetve felszín alatti vizekben szegény. A felszín alatti vizek egy része jelentősebb nitrát

tartalommal rendelkezik. Alsópetény legjelentősebb felszíni vize a település délkeleti határában fekvő Cser-tó, amelyet a környék kis vízfolyásai táplálnak.

A ritka növényborítással rendelkező területeken problémát okoz a csapadékvíz gyors lefolyása, valamint a talaj eróziója, különösen a tavaszi időszakokban, amikor az altalaj még fagyott, illetve a nyári nagy záporok alkalmával.

Alsópetény a Duna-Ipoly Nemzeti Park összefüggő erdők által határolt természetvédelmi területén fekszik. A térség eredeti növénytakaróját gyertyános kocsánytalan tölgyesek, cseres molyhos tölgyesek és tartárjuharos lösztölgyesek alkották, amelyek napjainkban csak maradványaikban lelhetők fel. A déli fekvésű domboldalakon bokorerdők, felhagyott szőlők, gyümölcsösök, másodlagos cserjések és száraz gyepek borítják a felszínt. A kistájon belül Alsópetény határában viszonylag magasnak mondható az erdősült területek aránya. Az erdők mellett szántók és gyepterületek (legelők, kaszálók) váltakoznak. A gyepterületek egy része az utóbbi időszakban – a legeltetés, illetve kaszálás hiánya miatt – spontán cserjésedik.

Az erdős területeken legnagyobb kiterjedésben harmadidőszaki üledéken képződött, vályog, agyagos vályog mechanikai összetételű, kedvező vízgazdálkodású, legfeljebb közepesen erodált, agyagbemosódásos barna erdőtalajok találhatók. Az erdőborítással nem rendelkező részeken található talajok talajképző kőzete, mechanikai összetétele az agyagbemosódásos barna erdőtalajokéval megegyező, vízgazdálkodásuk azonban a szervesanyag-tartalom hiánya és az elfolyás miatt kedvezőtlenebb. Alsópetény esetében a mezőgazdasági adottságok elsősorban a legeltetésnek kedveznek, de egyes – alacsonyabb fekvésű, kis reliefű – területek a szántóföldi gazdálkodás számára is megfelelőek. A település bel- és külterületén is folytatnak legeltetést.

A község belterülete is viszonylag jelentős zöldfelületekkel rendelkezik. A nagyobb zöldterületek, parkok közül a Prónay-kastély parkja a jelenleg zajló műemlék-rekonstrukciós pályázat keretében újul meg. Az Andreánszky Parkerdő elhanyagolt állapotban van, a növényállománya nagymértékben lepusztult. A történeti kert helyreállítását szintén pályázati támogatással kívánja megvalósítani a település.

2. Településszerkezet, épített környezet

A Rétsági kistérség településhálózata jelentős részben kistalvából (500-1000 lakos) áll, de a nagyobb települések lélekszáma is 2000 fő alatti. Maga Alsópetény – kevéssel 700 fő feletti népességszámával (2010) – a kistalvak kategóriájába esik. A kistérség Nógrád megye nyugati részén terül el, ahol 25 településen mindössze 25 ezer fő él, így a megye legritkábban lakott területének számít.

A település a magyarországi domb-, illetve hegyvidékeken gyakori szalagtelkes úti falvakra jellemző szerkezettel rendelkezik. A régi településmag a 2115 számú út környékére és az attól északkeleti irányba eső néhány mellékutcára korlátozódik. Alsópetény – köszönhetően a hagyományos jellegű, földszintes beépítésnek – falusias településképpel rendelkezik.

A település belterülete rendezett, épületállományának nagy része jól karbantartott, a zöld szigetek száma viszonylag jelentős. Az önkormányzat tulajdonában lévő épületek (Polgármesteri Hivatal, önkormányzati szolgálatóház, orvosi rendelő) felújított állapotúak, a háziorvosi, valamint az anya- és gyermekvédelmi rendelő akadálymentesített.

Az Alsópetényben élő lakosság környezettudatosságára utal a rendezett településkép és az utak melletti „virágos szigetek”. A település különös gondot fordít természeti értékeinek védelmére, megóvjva őshonos fáit, gondozza parkjait. A község vezetői fontosnak tartják a felnövekvő generáció környezettudatos nevelését, amelynek egy szép példája a falu gyermeknapján rendszeresen megrendezésre kerülő „Zöld-híd” környezetvédelmi gyermekprogram.

A településen található műemlékek rehabilitációja, állagmegóvó felújítása megtörtént. Ezek, illetve a lakó- és középületek állapota, esztétikai megjelenése vonzó falusias településképet ad Alsópeténynek. Az összképet ugyanakkor rontja a falu határában található, üresen álló Öregek Otthona épületegyüttese, amelynek műszaki állapota az évek alatt meglehetősen leromlott. Az Önkormányzat eltökélt szándéka az épület mielőbbi hasznosítása, funkcióval való ellátása.

Alsópetény belterületi részein jelentős zaj- és légszennyezés nem jellemző, a járműforgalom alacsony. Jelentősebb forgalom inkább csak a Cser-tó környezetére korlátozódik.

3. Közlekedési helyzet

Alsópetény Nógrád megye délnyugati részén fekszik, a rétsági kistérséget Budapesttel és Szlovákiával összekötő 2-es számú főközlekedési úttól mindössze 12 km-re, Budapesttől 45 km-re. A fővárosból autóval a leggyorsabban a 2/A számú főútvonalon a 2. váci leágazónál balra Rád, Penc, Keszeg és Alsópetény útvonalon érhető el. Alig 10 km-rel hosszabb az út a 47. kilométerénél letérve Nőtincs, Felsőpetény útvonalon.

A település Rétság, Bánk, Felsőpetény felől is elérhető, ám ezen útvonalon belül a Bánk-Felsőpetény szakasz rendkívül rossz minőségű. Szintén rossz minőségű az Alsópetényt Keszeggel összekötő útszakasz. Vasútvonal a települést nem érinti. Községi közlekedéssel a főváros felől vonattal Vácig lehet eljutni, onnan autóbusszal érhető el Alsópetény.

Alsópetény csendje, nyugalma, tiszta levegője jelentős részben köszönhető annak is, hogy a település a forgalmas utaktól távol esik.

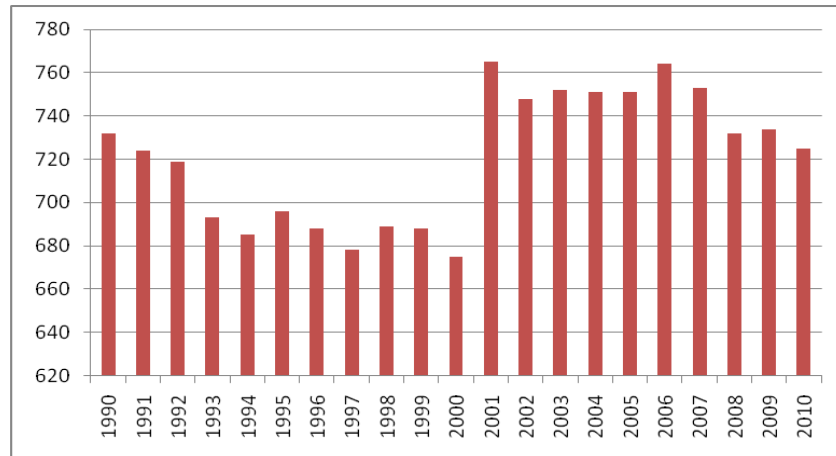
4. Népeség, oktatás, nevelés

Alsópetény 1000 fő alatti kistelepülés, a falu lakossága 2010-ben 725 fő volt (KSH, 2010). A települést az elmúlt 20 évben – az országos viszonyokhoz hasonlóan – kedvezőtlen demográfiai folyamatok jellemezték (népeségfogyás, elöregedés).

A községről szóló népeségadatokat 1990 és 2000 között hullámzó ütemű népeségfogyást jeleztek. A 2001-ben bekövetkező hirtelen növekedés a népszámlálást követő korrekció eredménye. 2001 és 2007 között az adatok nem mutatnak jelentős népeségszám-változást, viszont 2007 óta csökkenő tendencia jellemző. A fogyás hátterében elsősorban a negatív természetes szaporodás, azaz az élveszületéseket meghaladó halálozási arány áll. A település vándorlási egyenlege az elmúlt évtizedben nagyrészt pozitív volt.

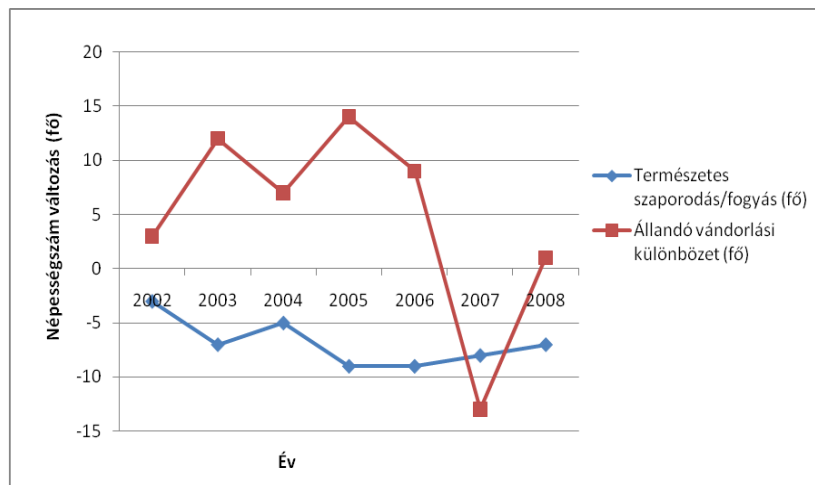

1. ábra: A népességszám alakulása a településen, 1990-2010

Forrás: KSH

2. ábra: Alsópetény természetes fogyása és állandó vándorlási különbözete, 2002-2008

Forrás: KSH

A természetes fogyás egyrészt az országosan is tapasztalható alacsony gyermekvállalási kedvvel, másrészt pedig a helyi lakosság korösszetételével áll összefüggésben. Alsópetényben a 2000-es évtized végére az időskorúak aránya meghaladta a gyermek-, illetve a fiatalok arányát. 2008-ban a 18 év alattiak aránya a helyi lakosságból csak 19% volt, míg a 60 év felettiak az összlakosság 24 %-át adták. A munkaképes korú (18-59 éves) lakosság aránya ekkor 57% volt. Az előregedő korszerkezetet valamelyest ellensúlyozzák az elmúlt évtized bevándorlásai, amelynek keretében főleg gyermekes családok települtek Alsópeténybe. A településen viszonylag magas a nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülők száma. 2008-ban 154 nő és 83 férfi tartozott ebbe a kategóriába.

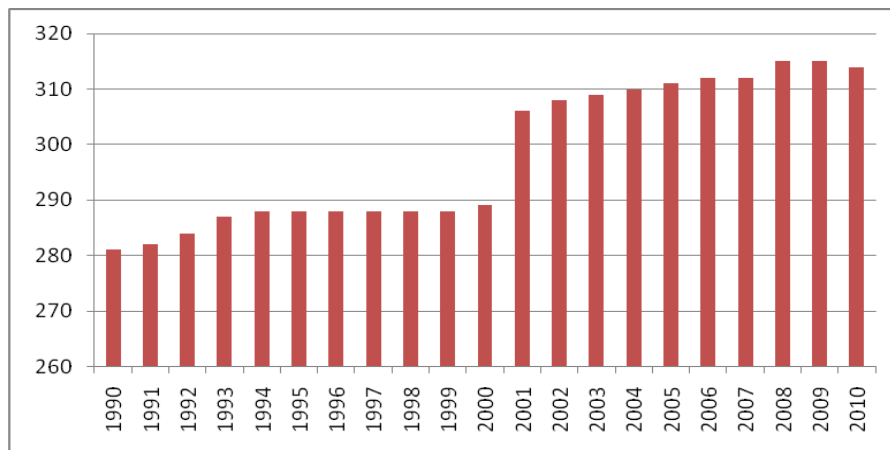
1. táblázat: Alsópetény népességének korösszetétele

Korcsoport	0-17	18-59	60-x
Alsópetény	19%	57%	24%

Forrás: KSH, 2008

Kedvező tendencia ugyanakkor, hogy a község lakásállománya az elmúlt 20 évben növekedett. Ez a folyamat – tekintettel a település lakásállománynak viszonylag jó állapotára – elősegítheti a településre való bevándorlást. Az átlagos háztartásméret az országos átlag körüli (2,4 fő), amely azonban az elmúlt évtizedben csökkent (1990: 2,6, 2001: 2,5, 2010: 2,3).

3. ábra: Lakások száma Alsópetényben, 1990-2010

Forrás: KSH

Alsópetény közigazgatási területe 1968 hektár. Az ez alapján számított népsűrűség 2010-ben mindössze 37 fő/km² volt, ami a Nógrád megyei átlag felét sem éri el. A nagy közigazgatási terület lehetővé teszi nagyobb területigényű fejlesztési elképzelések megvalósítását is.

Az oktatási-nevelési intézmények közül csak óvoda működik Alsópetényben. Az ide beíratott gyerekek száma 2008-ban 25 fő volt, a település egykori általános iskolájába ugyanebben az évben 13 tanuló járt. Az alacsony gyerekszám miatt az általános iskolát az önkormányzat nem tudta fenntartani, így az intézményt a közelmúltban bezárták, azóta a gyerekek a szomszéd településekre járnak iskolába.

Alsópetényben kisebbségek közül szlovákok és cigányok élnek. Az 725 fős községben Szlovák és Cigány Kisebbségi Önkormányzat is működik.

5. Gazdasági helyzet

A község lakosságának megélhetési forrása évszázadokon át a mezőgazdaság volt. A 19. század végéig Alsópetény még jellegzetes agrártelepülés, ezt követően azonban a mezőgazdaság folyamatosan veszített jelentőségéből.

A hegy-, illetve dombvidéki viszonyok elsősorban az állattenyésztés számára kedveznek. A mezőgazdaság ezen ága a lakosság megélhetését évszázadokig meghatározta. A 19. század végéig a juhászat szerepe alapvető volt, majd a szarvasmarha-tenyésztés került előtérbe. A korábbi időszakokban minden háztartás rendelkezett haszonállattal, ez napjainkra gyökeresen megváltozott. Az állattenyésztés jelenleg elsősorban a racka juh tartására szorítkozik. Ezzel egyetlen gazdálkodó foglalkozik, aki 250 egyedből álló állományt tart, 40 hektár területen.

A sertésenyésztés jelentősége (a sertésvész és a bizonytalan sertésárak miatt) csökkent, illetve erősen ingadozott az elmúlt évtizedekben. A baromfitenyésztés hosszú ideig elenyésző volt, bár az 1930-as évek közepén fellendült. Nevezetesebb baromfitenyésztete Prónay Mihály főispánnak volt. Jelenleg a sertésállomány jelentéktelen, baromfival saját fogyasztás céljából foglalkoznak. Bár Alsópetény falusias jellegű település, az ott élők nagy része nem tart haszonállatot, növelve ezzel a helyi lakosság függését a külső élelmiszerellátóktól.

A szántóföldi növénytermesztés fő termékei a gabonafélék, a gyümölcsstermesztésben meghatározó a szilva szerepe. A török hódoltság időszakát követően a fellendülő állattenyésztés és a földművelés mellett egykor kiemelkedett a szőlő- és bortermelés is. A 19. században a község határában 139 hektáron termeltek szőlőt. A virágzó szőlő- és borkultúrának a 19. század végi filoxéra-járvány vetett véget, napjainkra a községnek nincs szőlőültetvénye.

Jelenleg a mezőgazdaság csak szerény mértékben játszik szerepet a település gazdasági életében. Az Alsópetényben működő vállalkozások nagy része a szolgáltató szektorban tevékenykedik, ipari tevékenység nem jellemző.

A településen bejegyzett kevés működő vállalkozás a kereskedelem és javítás, valamint az ingatlan- és gazdasági ügyek területén tevékenykedik. Jelen van még továbbá egy fuvarozó cég és egy építőipari vállalkozás. 2007-ben mindössze 2 szálláshely-szolgáltatással, illetve vendéglátással foglalkozó vállalkozás működött Alsópetényben, ezzel együtt a turizmus fellendülőben van, egynapi tartózkodás céljából (horgászat, műemlékek látogatása, túrázás) sokan érkeznek a településre.

A községben található munkaadók a helyi munkaerő töredékét foglalkoztatják, a munkavállalók nagy része a közeli nagyobb településekre ingázik. Míg a korábbi évszázadokban az alsópetényiek megélhetése helyben is biztosítva volt, addig jelenleg hiányoznak azok a feltételek, amelyek a jelenlegi lakosság nagy részének helyben való foglalkoztatását, illetve megélhetését meg tudnák oldani.

2. táblázat: A településen működő vállalkozások száma nemzetgazdasági áganként, 2003-2007

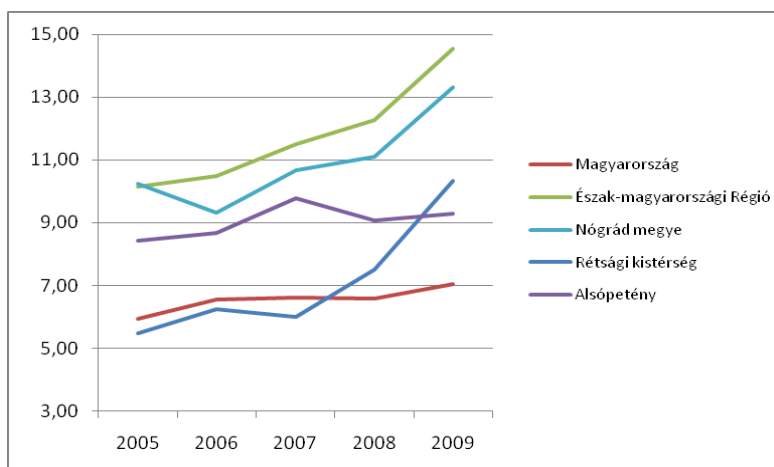
Működő vállalkozások száma gazdasági ágazatok szerint (db)	2003	2004	2005	2006	2007
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, halgazdálkodás	0	1	0	0	0
Bányászat, feldolgozóipar, villamos energia, gáz-, gőz-, vízellátás	2	2	1	0	0
Építőipar	5	4	3	2	1
Kereskedelem, javítás	5	4	5	4	4
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	1	1	1	2	2
Szállítás, raktározás, posta, távközlés	2	2	2	2	2
Pénzügyi közvetítés	4	2	2	0	0
Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	7	5	4	4	3
Oktatás	0	0	0	0	0
Egészségügyi, szociális ellátás	0	0	0	0	1
Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	3	3	3	2	2

Forrás: KSH

Foglalkoztatottság, munkanélküliség

Az Észak-magyarországi régiót, azon belül Nógrád megyét az országos átlagot jóval meghaladó munkanélküliségi ráta jellemzi. Erről tanúskodnak az elmúlt 5 év munkanélküliségi adatai. 2008 októberében kirobbant világgazdasági válság következményei a Rétsági kistérségben is érzékelhetők voltak: a munkanélküliségi ráta 2008-ról 2009-re 3 százalékponttal nőtt.

4. ábra: Munkanélküliségi ráta, 2005-2009

Forrás: ÁFSZ

A település munkanélküliségi rátája az ábra tanúsága szerint a 2005-ről 2009-re 0,86 százalékponttal emelkedett, amely a munkaképes korú lakossághoz viszonyítva komolyabb növekedést jelent és szociális problémákat hordoz magában.

Az Alsópetényben élő munkavállalók jelentős része ingázik. Ennek háttérében a budapesti agglomeráció (ezen belül elsősorban Vác), továbbá a kistérségi központ Rétság viszonylagos közelsége áll.

Vállalkozások

A viszonylag magas munkanélküliségi ráta Alsópetényben alacsony vállalkozássűrűséggel párosul. Az 1000 főre jutó működő vállalkozások száma a településen mindössze 22 volt 2008-ban. Ezek a vállalkozások ugyanakkor stabil pénzügyi helyzetben vannak, komoly fejlesztésekben gondolkodnak.

3. táblázat: 1000 főre jutó működő vállalkozások száma, 2004-2008

Év	Magyarország	Észak-magyarországi régió	Nógrád megye	Rétsági kistérség	Alsópetény
2004	70	50	48	46	32
2005	70	50	49	46	28
2006	69	49	47	43	21
2007	68	49	47	42	20
2008	70	49	47	43	22

Forrás: KSH

A vállalkozási kedv élénkülése, nagyobb vállalkozások betelepülése reményében az önkormányzat 2010. decemberi rendeletével eltörölte az iparüzési adót. Az intézkedéstől a vállalkozások és munkahelyek számának emelkedését várják.

Jövedelmi helyzet

A település személyi jövedelemadóra vonatkozó adatai azt mutatják, hogy az itt élő lakosság jövedelmi pozíciója gyengébb az országos átlagnál. A helyi lakosságnak mindössze 35%-a fizet adót, a többség eltartott, nyugdíjas vagy feketemunkából él.

4. táblázat: Személyi jövedelemadó adatok, 2008

Összes adófizető darabszáma (fő)	257
Összes adó (Ft/év)	65 748 614
Összevont adóalap összesen	404 524 120
Összes adózott jövedelem (Ft/év)	338 775 506
Egy adófizetőre jutó átlagos nettó jövedelem (Ft/év)	1 318 193
1 főre jutó adózott SZJA köteles jövedelem (Ft/év)	461 547

Forrás: VÁTI Térport adatbázis, SZJA 2008.

Kedvezményezettség

Alsópetény a Rétsági statisztikai kistérséghez tartozik. A Rétsági kistérség a 64/2004. (IV.15.) Kormányrendelet (Kormányrendelet a területfejlesztés kedvezményezett térségeinek jegyzékéről) mellékletében a területfejlesztés szempontjából kedvezményezett 95 kistérség jegyzékében szerepel, mint társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott, valamint vidékfejlesztési szempontból kiemelt

kistérség. A Rétsági kistérség a területfejlesztés szempontjából leghátrányosabb helyzetű 47 kistérség egyike.

A 240/2006 (XI.30.) Kormányrendeletben nevesített, társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzékében Alsópetény nem szerepel.

Turizmus, látnivalók

Az Alsópetényben tartott workshopok, interjúk során világossá vált, hogy a települést érintő legkomolyabb fejlesztési elképzelések a turizmushoz kötődnek

A szép természeti környezet, a települést körülölelő erdő- és hegyvonulatok különleges hangulatot kölcsönöznek Alsópeténynek. A község legfontosabb megóvandó értéke a természeti környezete, amely gazdag építészeti hagyományokkal rendelkező épített környezettel párosul. A település kastélyainak építése a 18. század közepén kezdődött. Az ún. Prónay-majorban két kastélyépület áll. A kastély rekonstrukciója várhatóan 2011 áprilisában készül el, amelynek során szálláshelyek, rendezvény- és programhelyszínek, valamint egy kisebb rekreációs részleg kerül kialakításra.

A településre Nézsza felől érkezőket az Andreánszky-park fogadja. Valaha itt állt az Andreánszky-kúria, ami azonban nem maradt meg, emlékét fényképek őrzik. Az Andreánszky Parkerdő védett történelmi kert, helyreállítása az önkormányzat egyik fő célja.

A falunak egykor több temploma, illetve kápolnája volt, amelyek az idők folyamán elpusztultak, vagy lebontották őket. Jelenleg a település egyetlen temploma a 15. században, gótikus stílusban épült katolikus templom. Különleges ritkaság Alsópetényben a templomhoz tartozó kőből épült barokk harangtorony is. A sötétedéskor kivilágított templomdomb a faluképben központi szerepet tölt be.

A barokk harangtorony tövében található a hazai építészettörténetben egyedülálló építmény, a gúla alakú Werbőczy-emlékmű, amelyet Gyurcsányi Ignácné állíttatott 1791-ben. A harangtorony tövében találjuk a Gyurcsányi család temetkezési helyeül szolgáló kriptákat. Néhány 18-19. századi magyar és szlovák feliratú, homokkőből készült sírköves is látható itt.

1925-ben avatták fel az első világháborúban elesettek emlékét őrző hősi emlékművet. A főút másik hősi emlékművét 1990-ben állíttatta a község lakossága a második világháború áldozatainak emlékére.

A legnépszerűbb és legtiszteltebb szentek közé tartozó Nepomuki Szent János kultusza Nógrád-szerte ismert. A vértanúságot szenvedett lelkipásztor alsópetényi szobrát két kézzel a mellkashoz emelt kereszttel ábrázolta az ismeretlen művész.

Az épített kulturális emlékek mellett komoly turisztikai vonzerőt képvisel falu délkeleti határában húzódó Cser-tó üdülőterület. A Cser-tó vízrendszere számos funkciót ellát. A tó környékén folyamatos fejlesztések eredményeként megépültek a horgászturizmust, valamint kulturális helyi- és térségbeli rendezvényeket kiszolgáló alaplétesítmények. A tó fölő tervezett Rönkfaluban 127 telket alakítottak ki, amelyek többségét már értékesítették. A Cser-tó környékének fejlesztése még nem fejeződött be, a falu célja egy olyan minőségi horgász- és pihenőpark kialakítása, ami tavasztól késő őszig lehetővé teszi a pihenést, kikapcsolódást és szórakozást, nemcsak a horgászok, hanem családtagjaik számára is.

Az 5. táblázat számba veszi a meglévő vonzerőket és adottságokat, amelyekre a későbbiek során a turisztikai termékek létrehozhatók, illetve fejleszthetők Alsópetényben.

5. táblázat: Látnivalók és jelentőségük Alsópetényben

Kategória	Látnivaló	A vonzerők értékelése, jelentősége
Ritka növény- és állatvilág	Andreánszky Parkerdő	Leromlott állapotú, helyi jelentőségű
Műemlékek (kastély, kúria)	Prónay-kastély	Felújítás alatt, regionális jelentőségű
Egyházi emlékek	Római katolikus templom barokk harangtorony Nepomuki Szent János szobra	Felújított, helyi jelentőségű
Kulturális örökség	Werbőczy-emlékmű	Felújított, országos jelentőségű
Kulturális események, rendezvények	Kulturális örökség napja Nógrád megyei szlovák-magyar gyermektalálkozó	Bővítendő, helyi és regionális jelentőségű
Víztározó, tó	Cser-tó többfunkciós víztározó	Szolgáltatási köre folyamatosan bővül, országos jelentőségű

Idegenforgalmi téren már eddig is jelentős fejlesztések történtek (pl. a Cser-tó és környékének a kialakítása), s a potenciális alsópetényi befektetők is egyértelműen a turizmus fejlesztését szorgalmazzák.

Kihívások

A helyzetelemzés tapasztalatai alapján alábbi táblázat foglalja össze azokat a legfontosabb problémákat, amelyek Alsópetény gazdaságának, társadalmának és környezetének jövőjét, a gazdasági, társadalmi, környezeti fenntarthatóságát érintik.

6. táblázat: Társadalmi, gazdasági, környezeti kihívások Alsópetényben

Környezeti	Üresen álló Idősek Otthona
	Andreánszky Parkerdő folyamatos pusztulása
	Külterületi utak rossz állapota
	Csapadékvíz-elvezetés problémája
Társadalmi	Elvándorlás, természetes fogyás
	Növekvő átlagéletkor, a korösszetétel kedvezőtlen eltolódása

	Helyben lakó értelmiségiek alacsony száma
	Társadalmi dezintegráltság
	Civil kezdeményezések alacsony száma
Gazdasági	Működő vállalkozások számának csökkenése, kevés helyi foglalkoztató
	Viszonylag magas munkanélküliség
	Kedvezőtlen jövedelmi helyzet
	Mezőgazdasági termelés elenyésző, háztáji gazdálkodás elenyésző
	Korábbi szőlő- és borkultúra, gyümölcsstermesztési hagyományok eltűnése
	Tercier szektor nem jelentős, kihasználatlan turisztikai potenciál

2.2. A KÖZSÉG NAGYTÉRSÉGI POZÍCIONÁLÁSA

Mint már említettük, a település a jelenlegi közigazgatási lehatárolás szerint az Észak-magyarországi régióban, Nógrád megyében, azon belül a Rétsági statisztikai kistérségben fekszik. A kistérség a központi régió peremterületén fejlődő kistérség, amely igyekszik kihasználni a földrajzi helyzetéből származó előnyöket. A rétsági kistérségen belül – Budapest közelsége miatt – Alsópetény lehetőségei sokkal inkább igazodnak a főváros agglomerációjához, mint Nógrád megyéhez.

Alsópetény nagytérségi pozicionálása esetében alapvető jelentőségű az a tény, hogy a település a Budapest Metropolisz régióhoz tartozik. A metropoliszban való gondolkodást alátámasztja az az irányvonal, miszerint az Új Európa fejlődését meghatározó gazdasági szereplők nem országok, hanem az innovatív gazdaságot, kreatív energiát összpontosító városrégiók és városhálózatok felé fordulnak. A Studio Metropolitana Nonprofit Kft. ezen felismerés nyomán indította el a Metropoly elnevezésű programját, amelynek célja a Budapest körüli 60-80 km-es urbanizált térség intézményesült, európai jelentőséggel bíró városrégióvá való szervezése.

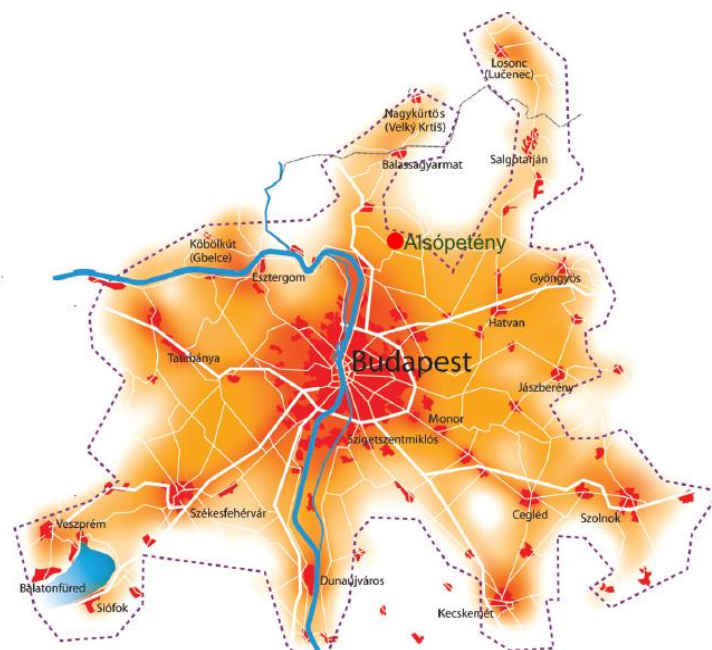
A szakmai párbeszéd-sorozat a Kecskemét, Dunaújváros, Székesfehérvár, Tatabánya, Esztergom, Ipolyság, Balassagyarmat, Hatvan által kijelölt „csapágy” által közre fogott leendő városrégió településeit kívánja közös asztalhoz ültetni, együttes, hosszú távú tervezés céljával. Az együttműködés révén települések és az ott jelenlévő gazdasági szereplők részvételével „spontán” áll majd össze a kis „puzzle-darabokból” a budapesti metropolisz-tér.

*A leendő **Budapest Metropolisz jövőképe** egy olyan hálózatosan szerveződő gazdasági egység létrehozása, amely gravitációs erőként hat a kreatív gazdaságra, kultúrára és az innovatív iparágakra. Az urbanisták célja Budapest és térsége újrapozicionálása, amely szerint a magyar fővárost nem egy másfél milliós nagyvárosként kell kezelni és fejleszteni, hanem egy közel három és félmillió metropolisz-térségként.*

Forrás: Metropoly: Stratégiai Fejlesztéspolitikai Orientáló Tanulmány; Studio Metropolitana, 2010

5. ábra: Budapest Metropolisz térség Alsópeténnyel

Forrás: Metropoly: Stratégiai Fejlesztéspolitikai Orientáló Tanulmány, munkaközi anyag, verzió 2.4, megjelenés: 2010. augusztus 1.

Ezek a metropoliszok húzóerőt képviselnek, hiszen tágabb környezetüknek is képesek a befektetők és az ott lakók számára vonzó arculatot, ehhez illeszkedő jövőképet mutatni.

A városszégek szempontjából fontos jellemző a helyi versenyképesség növelése. A saját dinamikával rendelkező különböző földrajzi helyeknek másokhoz képest versenyképesebb, előnyösebb helyzetbe kell kerülniük, illetve a pozíciójuk javítására, más hasonló helyekkel szembeni előnyük megtartására kell törekedniük. A versenyképesség tehát egyszerűen nem más, mint folyamatos, megújítható helyzetelőny! Ez az előny a belső adottságok és a külső lehetőségek kihasználásán alapul.

Forrás: Metropoly: Stratégiai Fejlesztéspolitikai Orientáló Tanulmány; Studio Metropolitana, 2010

A belső adottságok (megfelelő üzleti környezet) és külső lehetőségek (fejlesztési tendenciák) kihasználására törekszik Alsópetény is, amely erős identitástudattal, a település meghatározó szereplőivel kooperáló szemlélettel párosul. A község vezetőinek több éve tartó, tudatos fejlesztései egy, a befektetők számára vonzó, a helyi lakosság igényeit kielégítő településképet teremtettek, ami kedvező talaja lehet a tervezett nagyobb léptékű gazdaságélénkítő vagy turisztikai beruházásoknak is.

2.3. A TÉRSÉGI GAZDASÁGFEJLESZTÉSI ÉS TURIZMUSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓK ÉRTÉKELÉSE

A következőkben bemutatjuk és értékeljük a különböző tervezési szinteken megfogalmazott fejlesztési stratégiákat, programokat, valamint azok illeszkedését Alsópetény középtávú fejlesztési céljaihoz.

2.3.1. Regionális szint

Az **Észak-magyarországi Régió Fejlesztési Stratégiájában** a régió jövőképét az alábbiak szerint foglalták össze: versenyképesség a régió gazdaságának legjelentősebb szektoraiban, földrajzi és társadalmi adottságainak kihasználásával, folyamatosan és jelentősen fejlődő infrastruktúra, élhető

környezet és megfelelő szintű javuló életminőség biztosítása, teljes nyitottság a szomszédos régiók, országok, az Európai Unió és a világ felé. A megvalósítás során cél az összehangolt fejlesztések véghezvitele, így teremtve meg az egyensúlyt a régió társadalmi-gazdasági centrumai és a perifériái között.

Komplex regionális programok: I. A versenyképes gazdaság megteremtése (Techno-régió) program; II. Regionális turisztikai hálózatok kialakítása az Észak-alföldi Régióval közösen; III. A minőségi élet feltételeinek megteremtése, a településhálózat integrált fejlesztése.

A vizsgált település szempontjából releváns alprogramok:

- II. 3. Regionális turisztikai klaszterek létrehozásának támogatása. *Az alprogram célja:* a hálózati rendszer fizikai fejlesztése.
Az alprogram elemei: 1. fogadóképesség fejlesztés (új szálláshelyek, meglévő szálláshelyek bővítése) (ROP) ERFA; 2. szálláshelyek minőségi fejlesztése (szolgáltatásbővítés) (ROP) ERFA; 3. informatikai és telekommunikációs fejlesztés (ROP) ERFA; 4. attrakciók kialakítása, fejlesztése (SOP-ROP) ERFA
Földrajzi beavatkozási területek: A regionális klaszterekhez kapcsolódó földrajzi területek: történelmi helyszínek, kastéllyal, várral rendelkező települések.
- III. 4. Kistépülések. *Az alprogram célja:* A lakosság életminőségének megfelelő szintű biztosítása. A települések funkcióinak a centrumokkal összehangolt bővítése, kiegyensúlyozott növekedésük feltételeinek biztosítása.
Az alprogram elemei: elérhetőség és kommunikáció, helyi gazdaságfejlesztés, épített környezet minőségének javítása, humán szolgáltatások, környezetminőség javítása, közösségek, társadalmi tőke, társadalmi részvétel.
Földrajzi beavatkozási területek: 2000 fő alatti települések.

A **Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiában** megfogalmazott országos, és az Észak-Magyarország Régió fejlesztési koncepciójában és operatív programjában (ROP) megjelenő regionális törekvésekhez illeszkedve 2006-ban kidolgozták az **Észak-magyarországi Régió Turizmusfejlesztési Stratégiája (2007-2013)** című dokumentumot.

Az Észak-magyarországi Régió Turizmusfejlesztési Stratégiája - Alsópetény fejlesztéséhez illeszkedően - az alábbi célokat és a célokat realizáló programokat fogalmazza meg:

- A turistafogadás feltételeinek javítása: közlekedésfejlesztés elérhetőség javítására, településkép javítása, környezetvédelem, köz- és kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése, vendéglátás, szabadidős szolgáltatások fejlesztése, attrakciók közvetlen elérhetőségi, infrastrukturális feltételei, fogadóképesség javítása.
- Versenyképes kínálat – vonzerők és attrakciók korszerűsítése, létrejöttének támogatása: turisztikai k+f ösztönzése, turisztikai tanácsadó szolgáltatások, vonzerők, attrakciók fejlesztése, szakképzés, felsőoktatás fejlesztése, vállalkozóvá válás ösztönzése.
- Hatékony turisztikai kooperációk, desztináció-menedzsment rendszer kialakítása: turisztikai kooperációk ösztönzése, regionális turizmusmarketing stratégia és eszközök.
- Turisztikai termék-programok: egészségturizmus, kulturális turizmus, bor- és gasztronómia, aktív turizmus, falusi turizmus, ökoturizmus, tematikus utak.

2.3.2. Megyei szint

Megyei szinten **Nógrád megye gazdasági programja (2006-2010)** az alábbi fő célokat jelöli ki:

- Közoktatás fejlesztés
- Közművelődés, közgyűjtemények
- Egészségügyi szakellátás
- Szociális ellátás, idősügyi feladatok: a megyei önkormányzat által fenntartott szociális intézményekben a várakozók magas számát tekintve továbbra is prioritást élvez az idősek otthonot nyújtó ellátása területén a férőhelyek bővítése.
- Gyermekvédelem: Prioritás élveznek a szabadidősport, a diáksport és az utánpótlás nevelés fejlesztését célzó projektek.
- Ifjúsági feladatok: A fiatalságot be kell vonni a közéletbe, direkt és indirekt eszközökkel erősítve a nógrádi identitást, valamint fontos, hogy megismerjék a megye kulturális és

történelmi múltját, értékeit. A megye erőfeszítéseket kíván tenni annak érdekében, hogy a fiatalok elvándorlása lassuljon, erősödjön a megye fiatalokat megtartó képessége.

- Területfejlesztés: A program alapelveként fogalmazza meg, hogy a megyei önkormányzat minden segítséget megad a településeknek, vállalkozásainknak a hatékony forráselérés céljából. A megye adottságaiból fakadóan nagy jelentősége van a közlekedési kapcsolatok javításának, valamint a 21-es számú és a 2-es számú főközlekedési út fejlesztésének, Támogatottak a települések rehabilitációját, a meglévő épületállomány és közterületek felújítását célzó beruházások.
- Értékvédelem és egyéb fejlesztések: A megyei önkormányzat részt vesz a megyét érintő, környezet- és természetvédelemhez kapcsolódó feladatok koordinálásában.
- Turizmus, idegenforgalom: Ezen a területen középtávú stratégiai célként fogalmazható meg – a helyi erőforrások feltárását követően – a fenntartható turizmus feltételrendszerének kialakítása, a régiós versenyképesség fokozása, az életminőség javítása. **Támogatottak a meglévő természeti és műemléki adottságok kiaknázására irányuló beruházások.**

Alsópetény középtávú fejlesztési céljai ifjúságnevelési, területfejlesztési, környezetvédelmi és turisztikai szempontból egyaránt illeszkednek a megye céljaihoz.

2.3.3. Kistérségi szint

A **Rétsági Kistérség Területfejlesztési Programját** a Rétségi Kistérség Többcélú Társulás megbízásából a Nógrád Megyei Területfejlesztési Ügynökség Kht. készítette 2008 februárjában. A kistérség stratégiai céljainak kitűzését alapvetően befolyásolja földrajzi elhelyezkedése. Az Észak-magyarországi régió belül a térség fekvése periférikus, azonban a dinamikusan fejlődő központi régió, a Budapest Metropolisz kisugárzása az előző hátrányt nem csupán kiegyenlíti, hanem egyértelműen kedvező helyzetet jelent.

A kistérség jövőképét az alábbiak szerint határozták meg: „A rétsági kistérség a központi régió peremterületén fejlődő térség, amely a földrajzi helyzetéből származó előnyöket jól hasznosítja, ezáltal lakossága számára folyamatosan javuló életminőséget biztosít.” A stratégia átfogó célként az életminőség folyamatos javítását, részcélként a versenyképesség növelését, a hátrányos helyzetű települések felzárkóztatását jelöli meg. Speciális és ágazati célokat is kijelöltek, amelyek alapja: a tudásbázis-fejlesztés, a partnerség, a hatékonyság (források maximális hasznosítása).

A rétsági kistérség Alsópetény középtávú céljaihoz illeszkedő területfejlesztési céljai, prioritásai:

- Térségfejlesztés

Magában foglalja az épített és természeti környezet megóvását, gazdagítását. A fejlesztések célja a települések megjelenésének javítása, a településközpontok szebbé tétele, a funkcióját veszített épületek új célra való hasznosítása; a zöldterületek ápolása, a települések és környezetének tisztán tartása, a belső utak burkolása, karbantartása; a külterületek rendezettségének javítása. Az ágazat-specifikus fejlesztési intézkedések között kiemelt szerepet kapnak a *település-rehabilitációt* és a *térségi zöldterület fejlesztést* célzó projektek. A térségi zöldterület fejlesztési célon belül prioritást élvez az Alsópetényben található kastélypark rehabilitációja, mint helyi jelentőségű védett természeti érték.

- Gazdaságfejlesztés

Az egész kistérségre vonatkozó cél a mikro- és kisvállalkozások támogatása. A mezőgazdasági termékek előállítása, feldolgozása és értékesítése fokozottan igényli a termelők közötti összefogást. A prioritásokon belül az ágazat-specifikus intézkedések között nevesítésre kerültek a vállalkozásokat, a turizmusfejlesztést, valamint az agrár- és vidékfejlesztést célzó. A vállalkozási szférában a befektetés ösztönzés és a KKV-k fejlesztése kiemelt terület. A turizmusfejlesztéssel kapcsolatban kiemelten kezelendő a *turisztikai termékfejlesztés és a szálláshelyfejlesztés*. Az agrár- és vidékfejlesztés témakörében prioritást élveznek a *mezőgazdasági, élelmiszer-ipari és erdészeti versenyképesség erősítésére*, valamint a *vidéki területeken élők életminőségének javítására irányuló projektek*.

– Humán erőforrás fejlesztés

A kistérség versenyképességének növelése érdekében különös jelentőséggel bír a humán erőforrás fejlesztés, az intézményrendszer erősítése és működtetése. Az intézményhálózat bővítésének, az intézmények állapotának fizikai feljavítása mellett szükség van a nyújtott szolgáltatások diverzifikálására, fejlesztésére, valamint a tudásbázis- és partnerség-fejlesztésre is.

– Műszaki infrastruktúra-fejlesztés

Az infrastruktúra-fejlesztésen belül elsődleges a közlekedési helyzet javítása, de fontos szempont a közműfejlesztés, a hulladékgyűjtés fejlesztése, valamint az ár- és csapadékvíz elleni védelem kiépítése, mint specifikus intézkedés.

2.3.4. Települési szint

Alsópetény Önkormányzata először az 1986-1990 időszakra vonatkozóan fogalmazta meg hosszú távú településfejlesztési programját és az ezredfordulóra célul tűzte ki egy üdülő-pihenőfalut, illetve zártkertek kialakítását az elhagyott mezőgazdasági területeken, valamint egy többfunkciós víztározó építését. A fejlesztésekre vonatkozóan 2002-ben konkrét megfogalmazások jelentek meg a polgármesteri programban, majd a 2006-os és 2010-es választások idején ezek előrehaladásáról és további feladatokról készültek dokumentumok.

Az eddigi írott fejlesztési dokumentumok közül legnagyobb részletezettséggel a Településrendezési Terv utal az önkormányzat fejlesztési elképzeléseire. Ebben jelentős területeket jelöltek ki turisztikai fejlesztésre.

A település fejlődése, a szaporodó projekttervek azonban megkövetelték egy szakmai alapokra helyezett középtávú településfejlesztési koncepció kialakítását is. A fejlesztési program a projekttervek összehangolása mellett a megvalósítás megfelelő ütemezését is szolgálja. A program, a megfogalmazott fejlesztési elképzelések esetében a hosszú távú fenntarthatóságot és a jövedelmezőséget egyaránt szem előtt tartja.

A különböző közigazgatási szinteken készült fejlesztési tervekben és stratégiákban megfogalmazott jövőképeknek, céloknak Alsópetény Középtávú Fejlesztési Koncepciójához való illeszkedését a 7. táblázatban foglaltuk össze.

7. táblázat: Régiós, megyei és kistérségi szintű fejlesztési tervek és illeszkedésük a Koncepcióhoz

Terv, stratégia, koncepció neve	Céljai	Illeszkedése Alsópetény Középtávú Településfejlesztési Koncepciójához
Észak-magyarországi Régió Fejlesztési Stratégiája, 2007-2013	A versenyképes gazdaság megteremtése, regionális turisztikai hálózatok kialakítása, a minőségi élet feltételeinek megteremtése, a településhálózat integrált fejlesztése.	A Koncepció víziójához és célrendszeréhez illeszkedik
Észak-magyarországi Régió Turizmusfejlesztési Stratégiája 2007-2013	A turistafogadás feltételeinek javítása, versenyképes kínálat – vonzerők és attrakciók korszerűsítése, létrejöttének támogatása, hatékony turisztikai kooperációk, desztináció-menedzsment rendszer kialakítása, turisztikai termék-programok, kiemelt desztinációk fejlesztési programja	A Koncepció víziójához, pilléreihez, azok fókuszaihoz, és a célrendszerhez illeszkedik
Nógrád megye gazdasági programja, 2006-2010	Közoktatás fejlesztés, közművelődés, közgyűjtemények, egészségügyi szakellátás, szociális ellátás, idősügyi feladatok, gyermekvédelem, Ifjúsági feladatok, területfejlesztés, értékvédelem és egyéb fejlesztések, turizmus, idegenforgalom	A Koncepció egyes céljaihoz illeszkedik
Rétsági Kistérség Területfejlesztési Programja, 2007-2013	Térségfejlesztés, gazdaságfejlesztés, humán erőforrás fejlesztés, műszaki infrastruktúra fejlesztés	A Koncepció jövőképehez, céljaihoz és prioritásaihoz illeszkedik

A táblázat tanúsága szerint Alsópetény céljai igazodnak a kistérség, a megye, valamint a régió célrendszeréhez.

3. A TELEPÜLÉS GAZDASÁGFEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI

A helyzetelemzés és a település meghatározó szereplőivel folytatott interjúk alkalmával körvonalazódott az a közös szándék, miszerint a helyiek elsődleges célja Alsópetényt turisztikai célterületté fejlesztése.

Látni kell azonban, hogy a turizmus önmagában nem csodaszer. Jól működő háttérgazdaság, kielégítő infrastruktúra, tiszta rendezett környezet, megfelelő szolgáltatási háttér, hozzáértő szakemberek nélkül nem működik. Kizárólag az idegenforgalomra épülő helyi gazdaság túlságosan kiszolgáltatottá teheti a települést. A hosszútávon fenntartható – a jövőben várható kényszerpályákhoz is igazodó – helyi gazdaság alapja a több lábbon állás.

A helyi gazdaság fejlesztése (pl. a helyben termelt mezőgazdasági termékek helyben való feldolgozása, az ehhez kapcsolódó hagyományos mesterségek űzése) – a fő vonzerők mellett – számos további vonzó „látványosságot” biztosíthat a turizmus számára is.

A helyi gazdaságfejlesztés kulcsszava a „fenntarthatóság”. A fenntartható fejlődés eszmerendszerének legfontosabb felismerése, hogy a környezet és a fejlődés ügye szorosan összefügg, továbbá a természet, a társadalom, és a gazdaság egységet alkot. A jelen a jövő szempontjából csak akkor lehet fenntartható, ha szükségleteink kielégítése mellett fenntartjuk, illetve lehetőség szerint gazdagítjuk természeti környezetünket is.

Alsópetény esetében is, az idegenforgalmi célú fejlesztések mellett biztosítani kell a helyi erőforrások fenntartható használatát. A különböző fejlesztési elképzeléseket összhangba kell hozni, a lakosság gazdasági, társadalmi és esztétikai elvárásaival, valamint a települést övező természeti környezet fenntartásával.

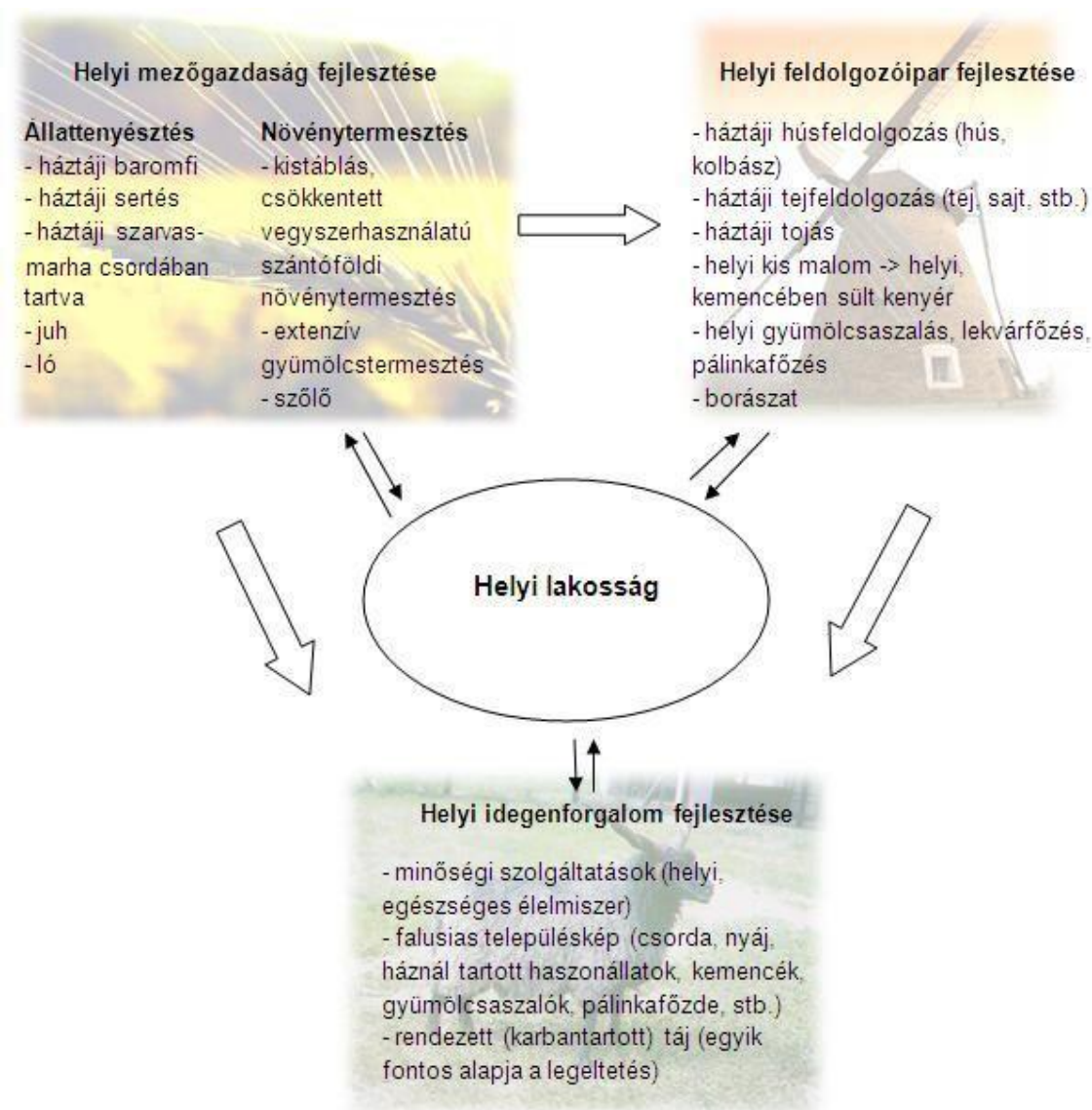
A turizmus fenntarthatósága az alábbi tényezők figyelembe vételével valósulhat meg:

- a turista jusson élményhez és tartózkodásával legyen elégedett;
- a desztináció gazdasága fejlődjön, a turisztikai vállalkozások prosperáljanak;
- a közösség és kultúrája gazdagodjon;
- a természetes és épített környezet részesüljön védelemben.

A 6. ábra szemlélteti a helyi gazdaság fejlesztéséhez szükséges beavatkozási területeket és a köztük lévő alapvető összefüggéseket.

6. ábra: A helyi gazdaságfejlesztés pillérei

A helyi gazdaság fejlesztésének szem előtt kell tartania a település és természeti környezete eltartóképességét. A különböző fejlesztéseket olyan mértékben és olyan ütemben kell végrehajtani, amit a terület kedvezőtlen természeti és társadalmi változások nélkül képes elviselni. A fejlesztéseknek elsődlegesen a helyi lakosság érdekeit, azon belül is elsősorban a hosszú távú érdekeit kell szolgálniuk.

A helyi gazdaságfejlesztés területén Alsópetény adottságai elsősorban a mezőgazdaság, a helyben termelt mezőgazdasági termékek házi feldolgozása, valamint a már említett turizmus fejlesztése számára hordoznak lehetőséget.

A település adottságai lehetővé teszik a háztáji mezőgazdaság, elsősorban a legeltető állattartás (újbóli) megteremtését. A helyben – tiszta környezetben – legeltetett állatok húsa, teje, vagy azokból helyben feldolgozott további termékek (kolbász, sajt, stb.) egyrészt egészséges táplálékkal látják el a helyi lakosságot, csökkentve a település élelmiszerfüggőségét, másrészt a tervezett vendégforgalom igényeit is részben, vagy teljesen kielégíthetik.

A helyben, tiszta környezetben tartott állatok, és az azokból származó házi feldolgozású termékek a minőségi idegenforgalmi szolgáltatások egyik fontos alappillérvé válhatnak. Emellett a legelő állatok, vagy pl. egy vonuló tehéncsorda képe jelentős mértékben hozzájárul Alsópetény falusias arculatának a megőrzéséhez.¹ Harmadrészben pedig a legelő állatok jelentős „tájkarbantartó” szerepet is betöltenek.²

A háztáji gazdálkodásnak tehát fontos szerepe lehet egy több lábon álló helyi gazdaság megteremtésében. A gondozott táj (rendben tartott legelők, kaszálók, legelő állatok, gondozott fasorok) valamint az általa nyújtott termékek (a haszonállat, illetve a belőle származó hús, tej, tojás, a gyümölcsök, a gabona, stb.), valamint azok helyi feldolgozása (sajt, kolbász, gyümölcsaszalék, lekvár, pálinka, stb. készítése) a helyi lakosság életkörülményeit és a település idegenforgalmi vonzerejét egyaránt javító tényezők.

3.1. TURIZMUS

A turizmus gazdasági szerepe közismert: segítségével máshol megtermelt tőkét lehet egy térségbe bevonni és ezáltal olyan jövedelmek keletkeznek, amelyek alkalmasak a gazdaság diverzifikálására és a népesség megtartására. Ezért általános a törekvés a turizmus fejlesztésére, annál is inkább, mert e jótékony hatásokat olyan területek hasznosításával is képes elérni, amelyek egyébként paragon hevernének vagy csak szerényebb gazdasági hozamot eredményeznének. Alsópetény esetében ezek között említhetjük például a műemlékeket, természeti értékeket, a víztározót és környékét, a falusi környezetet és életmódot. A turizmus tehát fontos terület- és településfejlesztési tényező is.

A turizmus azonban nemcsak a gazdasági, hanem a természeti és a társadalmi környezetére is hatással van. Ezek azonban károsak is lehetnek, ezért cél a kapcsolatok feltárása és egyensúly megteremtése.

A Cserhát hegyei között, Alsópetényben különösképpen igaz, hogy a turizmus legyen környezetbarát, egyben megfelelő marketing szemléletű. Környezetbarát, hiszen a terület fő turisztikai potenciálja természeti és kultúrtörténeti értékeiben rejlik, amelyek kihasználása csakis a fenntarthatóság figyelembevételével történhet, különben hihetetlen gyorsasággal és visszafordíthatatlanul tönkretesszük azt a környezetet, ami Alsópetény fő vonzerejét adja. Marketing szemléletű pedig azért, mert a turizmus a gazdasági élet fontos piaci tevékenysége, ahol meghatározó a nemzetközi és hazai piacon zajló verseny, a kereslet-kínálat, az ár-érték arány. A kiélezett turisztikai versenyben alapvető a kínálat színvonala és különlegessége. A magas minőségű, különleges élményt adó turisztikai szolgáltatások a kemény piaci versenyben is eladható termékek lesznek.

A turizmus, mint a gazdaságfejlesztés egyik ágának fejlesztésénél alapvető cél a helyi természeti és kulturális értékeken alapuló, a komplex tájhoz, természeti értékekhez kapcsolódó idegenforgalom fejlesztése.

3.1.1. Vonzerőleltár

A következő táblázatban, az Alsópetényben már meglévő és a közeljövőben tervezett turisztikai vonzerőket foglaljuk össze. A vonzerőleltár segítséget nyújt a település turisztikai szempontból lényeges adottságainak és későbbi lehetőségeinek a feltárására.

¹ Aki napjainkban igazi falusias települési hangulatra vágyik, annak – kevés kivételtől eltekintve – legalább Erdélyig kell utaznia.
² A legeltetés a gyepterületek fenntartásának, azok elgazosodásának, illetve cserjésedésének leghatékonyabb, s egyben leggazdaságosabb eszköze.

8. táblázat: Vonzerőleltár és a kapcsolódó projektek

		Jelenleg (2010)	Tervezési időszak végén (2015)	Tervezett projekt
Természeti értékek, természetjárás	Túraútvonalak, tanösvények	X	X	Andreánszky Parkerdő Közjóléti Fejlesztési Programja
	Kilátó	-	-	Turisztikai látogatóközpont
	Vadaspark, állatpark	-	X	Ipoly-Erdő Vadaspark fejlesztése
	Erdei iskola	-	X	Önkormányzati fejlesztés: a volt iskolaépületben erdei iskola kialakítása
	Keskeny nyomtávú erdei kisvasút	-	X	A felsőpetényi agyag- és ásványbányától az alsópetényi víztározóig vezető kisvasút kialakítása
	Jóléti közpark	-	X	Önkormányzati fejlesztés: Andreánszky Parkerdő rekonstrukciója
Kultúra, műemlékek, szórakozás	Színház, mozi	-	X	Cser-tó melletti szabadterei színpad – látogatóközpont megépítése
	Múzeum, kiállítás	-	X	Önkormányzati fejlesztés: Helytörténeti és néprajzi múzeum
	Rendezvénytér	-	X	Cser-tó Bt. fejlesztései: rendezvénysátor építése, kemencés kerti pavilon építése, színpad-bővítés
	Skanzen	-	X	Skanzen; Lovasudvar; Üdülőfaló
	Műemlék, kastély, kúria	X	X	Prónay-kastély rekonstrukciója Andreánszky-kastély újjáépítése
Gasztronómia	Étterem	X	X	Hármaskönyv Étterem bővítése, új éttermek kiakítása
	Kávézó/bár/ szórakozóhely	-	X	Új vendéglátóhelyek (cukrázsda, bár) kialakítása
	Borház, boros pince	-	X	Skanzenben borospincék, serfőzde kialakítása
	Racka tenyészet	X	X	Raps Hungaro Kft. (rackatelep) fejlesztései
Aktív kikapcsolódás, wellness	Fürdőzés	-	X	Cser-tó Bt. fejlesztései: fürdőtó kialakítása
	Erdei sportpálya	X	X	Önkormányzati fejlesztés: Andreánszky Parkerdő rekonstrukciója
	Sportpályák	-	X	Önkormányzati fejlesztés: a sportpálya melletti sportöltöző és parkírozó építése, tenispálya, strandfoci-pálya
	Lovaglás	-	X	Lovasudvar
	Vadászat	X	X	-
	Horgászat	X	X	Cser-tó Bt. fejlesztései: stégek, esőbeálló, tűzrakó, szalonnázó helyek kialakítása
	Csónakázás	X	X	-
	Sétarepülőzés	X	X	-
	Rendezvény, fesztivál	X	X	Önkormányzati kezdeményezés: rendezvény- és fesztiválkínálat bővítése
	Gyermekbarát üdülő- és wellness központ	-	X	Spa&Family Resort - családbarát wellness centrum
Egészségház	X	X	Természetgyógyász Centrum kialakítása	

3.1.2. Lehetőségek: szóba jöhető turizmus típusok

Alsópetény adottságai, tervezett és folyamatban lévő turisztikai beruházásai számos turisztikai ág felvirágoztatását teszik lehetővé a településen. A turisztikai fejlesztési lehetőségben rejlő növekedési potenciál azonban különböző, az alább felsorolt turizmus típusok közül több is hosszútávon jövedelmező, „igazi” kitörési pontot jelenthet a község számára.

1. **Egészségturizmus, wellness turizmus**
2. **Ökoturizmus (bakancsos, aktív turizmus)**
3. **Ifjúsági turizmus**
4. **Örökségturizmus, kulturális turizmus**
5. **Lovas turizmus**
6. **Vadászturizmus**
7. **Horgászturizmus**
8. **Gasztronómiai és borturizmus**
9. **Falusi turizmus**
10. **Konferencia-turizmus**

A fejezet következő részében bemutatjuk az egyes turizmus típusok legfontosabb jellemzőit. Az utazási szokások, igények és a feltételrendszerek ismeretében kialakítható Alsópetény turisztikai irányultsága, az a kép, amellyel a település meg kíván jelenni Magyarország turisztikai térképén. A turisztikai ágazatok jellemzését követően az ahhoz passzoló, Alsópetényben tervezett projekteket is megemlítjük. A projektjavaslatok részletes bemutatására a tanulmány 5. fejezetében kerül sor.

a) Egészségturizmus

Az egészségturizmus sokféle utazási típus összefoglaló neve. Az egészségturizmusban a látogatók alapvető motivációja alapján megkülönböztetünk gyógyturizmust (cél a gyógyulás, az egészségi állapot javítása), wellness turizmust (cél az egészség megőrzése, a betegségek megelőzése), illetve a két irányzat keveredésével létrejött medical wellness (cél a prevenció, ezt pedig az előzetes állapotfelmérés biztosítja).

Alsópetényben az egészségturisztikai ágak közül a wellness turizmus fejlesztésének feltételei adottak, hiszen a wellness turista célja az optimális egészségi állapot elérése, a testi, lelki és szellemi egyensúly megteremtése. A vendégek számára fontos a vonzó természeti környezet, az egészség-megőrzési, prevenció programok nagy száma, valamint az aktív (sport) és passzív (pl. rekreációs célú) tevékenységek biztosítása.

Alsópetény különleges természeti adottságai, földrajzi fekvése, helyzete kedvez az egészségturizmus, azon belül elsősorban a wellness turizmus fejlesztésének. A wellness pozícióját erősíti két, egymás szolgáltatásait szervesen kiegészítő, és a település egészségturisztikai térképén történő pozicionálását megalapozó tervezett beruházás: a **Természetgyógyász Centrum** és a **Spa&Family Resort**. Míg az előbbi a természetgyógyászati termékek, gyógykészítmények, gyógykozmetikumok értékesítésére, addig a családi wellness központ az aktív wellness célcsoportját jelentő, pihenésre, feltöltődésre vágyó fiatal, gyermekes családok igényeinek teljes körű kiszolgálására hivatott.

b) Ökoturizmus

A természetjárás a turizmus egyik legalapvetőbb, legegyszerűbben megvalósítható formája. Az ökoturizmusba olyan tevékenységek tartoznak, mint például a nemzeti parkok látogatása, a madárles, a horgászat, a vadászat, a lovaglás, a kempingezés, a természetjárás, a nem motorizált vízi sportok, a kerékpározás, a sísélés, az agroturizmus, a falusi turizmus, a természetjárás stb.

A természetjárás infrastruktúra-igénye sok tekintetben alacsonyabb más turizmuságaknál, ugyanakkor a turistaútvonalak gyakorta elhanyagoltak, gazdátlanok, nem megfelelőek a turistajelzések; mindez rontja a kirándulók komfortérzetét. Az ökoturizmus feltételei jelenleg jórészt hiányoznak Alsópetényről, mindössze egy kiépített **sétaút, tanösvény** van a települést körülölelő erdőségben. Az Országos Kéktúra útvonal Keszeg felől, a Cser-tó mellett, a Kő-hegyi tisztáson Nézsza-Legénd irányban halad.

Alsópetényben a földutak rossz állapota hátráltatja a bakancsos turizmus fellendülését. Az elhanyagolt ösvények csak a bátrabbak számára jelenthetnek alternatívát a kirándulásra.

Alsópetény község vezetőségi elkötelezettek a természeti táj megőrzése mellett. Az önkormányzat célja az **Andreánszky Parkerdő** rekonstrukciója, ami magában foglalja a park szépségének, egyedi növényvilágának láthatóvá tételét. A fejlesztés tartalmazza sétálóút kialakítását, valamint tájékoztató és ismeretterjesztő táblák kihelyezését is. Az önkormányzat tervei között szerepel továbbá egy **erdei iskola és egy turisztikai látogatóközpont** kialakítása.

c) Ifjúsági turizmus

Az ifjúsági turizmus magában foglalja a 16-29 éves korosztály egy évnél rövidebb ideig tartó, önálló utazásait, amit részben vagy teljes egészében más kultúrák megismerésének vágya, élettapasztalat szerzése, és/vagy az utazó szokásos környezetén kívül elérhető formális vagy informális tanulási lehetőségekből származó haszonszerzése motivál. Az ifjúkorban szerzett turisztikai élmények, a kialakított turisztikai kultúra alapozza meg a jövő turistájának igényeit, értékrendjét. A gyermekkori élmények tartósak, a megkedvelt desztinációt a felnőttek is újra felkeresik. A gyermekkori és az iskolai utazások egyik lényeges funkciója a tanulás. Ebben a korban kedveltek az **erdei iskolák, a nyári táborok**.

A fiatalok szívesen keresnek fel új, a **tömegturizmus által érintetlen területeket**, bekapcsolva ezáltal a fejletlenebb térségeket is a turizmus vérkeringésébe. Nemcsak utazási motivációik, de igényeik is mások, mint egy idősebb turistának. Korukból adódóan sokkal rugalmasabbak, megelégednek az egyszerűbb, de kedvezőbb árú szolgáltatásokkal. Kedveltek a vízparti területek, valamint a kisebb falvak, hegyvidékek. **Alsópetény adottságainak, valamint az ifjúsági turisták utazási szokásainak és igényeinek ismeretében állítható, hogy a település a fiatal utazók kedvelt célpontjává válhat.**

d) Örökségturizmus, kulturális turizmus

Az örökségturizmus a kulturális örökségen alapuló turizmust jelenti. Az örökségturizmus kiemelt területeihez az alábbiak tartoznak: a kulturális örökség helyszínek, nemzeti parkok (ezen belül tájvédelmi körzetek), a falusi turizmus, a népi hagyományok, népi kézműves mesterségek, valamint a kiemelt rendezvények. Az épített örökségek turisztikai hasznosítását szorgalmazza a Nemzeti Fejlesztési Stratégia, illetve a regionális operatív programok is.

Alsópetény büszke lehet gazdag történelmi örökségére, amely egyedi és bemutatásra érdemes kincs, de az erre épülő turizmus csak akkor lehet sikeres, ha kulturális látnivalókkal kiegészülve nyújt egymásra épülő, átfogó programkínálatot és szolgáltatást az ide érkezőknek. A község kulturális öröksége kiemelkedő – **Werbőczy-emlékmű, egyházi emlékek, Prónay-kastély** –, de ennek bemutatása nem teljes. Az egyedi kulturális értékek láthatóvá tétele érdekében a település önkormányzata egy **helytörténeti és néprajzi múzeum** kialakítását tervezi.

A műemlék-rekonstrukció részeként tervezik az egykori **Andreánszky-kastély**, klasszicista kúria korhű újjáépítését. A magántőkéből megvalósuló beruházás tervei már elkészültek, engedélyezése folyamatban van.

A magánkezdeményezések között szerepel továbbá egy keleti, mongol-arab kultúrát bemutató állandó tárlat kiállítása a településen, valamint a szintén az örökségturisztikához kapcsolódóan a Felsőpetényben található Agyag-Ásvány Kft. **kisvasútjának** személyszállításra való hasznosítása. Az elképzelések között van a mélyművelés egy részének bemutatása is, akkumulátoros mozdonyvontatással (**élménybánya kialakítása**).

e) Lovas turizmus

A lovas turizmus az aktív turizmus egyik formája, amely Magyarországon a hagyományos vonzerők egyik kiemelkedő területe. Az 1990-es évek eleje óta növekszik a kereslet a lovas szolgáltatások iránt. A lovas turisztikai szolgáltatásokhoz szakismeretre, oktatói háttérre, nyelvismeretre, megfelelő loállományra, valamint lovas túraútvonalakra van szükség. A kijelölt túraútvonalak elsősorban a természeti környezet megóvása érdekében fontosak.

Hazánkban a lovaglásnak nagy hagyománya van, de kedvelt sportág külföldön is. A lovassportoknak hódolók számára a legvonzóbb a tereplovaglás. **A lovasoktatás, tereplovaglás, fogatozás,**

bemutatók, és egyéb speciális szolgáltatások (pl. vadászlovaglás, terápiás lovaglás, tenyésztés) más és más vendégkört vonzanak, ezáltal más igények kielégítése szükségeltetik.

Alsópetény kitűnő terepe lehet a terápiás lovaglásnak egyrészt Budapest közelsége, a könnyű elérhetőség, másrészt a természeti környezet, a jó levegő miatt. A terápiás lovaglás - lovagoltatás - számos olyan elemet tartalmaz, amely lehetővé teszi gyermekeink komplex fejlesztését egy olyan területen, ahol a ló nem eszköz, hanem aktív társ.

A terápiás lovaglás annak kedvező fizikai, pszichológiai, szociális hatásai, valamint nevelést, oktatást elősegítő jellege miatt egyre elterjedtebb terápiás módszer, amelynek Alsópetény kitűnő színtere lehet. A lovas turizmus fellendítését szolgálja az Alsópetényben tervezett **Skanzen-lovasudvar-üdülőfalu**. A lovas tanyán fedett lovarda kerülne kialakításra, ahol a bértartás mellett széles skálájú lovas szolgáltatások (túralovaglás, fogathajtás, sétakocsikázás, lovas szán, lovasbemutató, póni lovaglás, lovas játékok) használatára nyílna lehetőség.

Alsópetény térségében több településen is jelen vannak a különböző, hagyományörző lovas tevékenységek, de ezeknek a turisztikai kínálatá váló formázása további feladatot jelent. A lovas szolgáltatások mellett hangsúlyozni kell a kiegészítő szolgáltatásokat is. Szállás és étkezési lehetőséget, valamint további kényelmi feltételeket is biztosítani szükséges.

f) Vadászturizmus

A vadászat ősidők óta hozzátartozik a magyar kultúrához. Jelenleg a vadászturizmus olyan magasabb kategóriájú igényeket elégít ki, amelyhez kapcsolódnia kell magasabb színvonalú szálláshelynek, esetleg egy helyi ismeretekkel rendelkező kísérőnek. A vadászat ugyanakkor zártkörű tevékenység, a messziről érkező vadászok szeretnek a maguk körében, nyugodt környezetben maradni, és a szükséges igényeik kielégítése mellett csak az adott térségre koncentrálnak, az egyéb turisztikai attrakciót nem igénylik. A vadászat komplex tevékenység, ami a vadászható vadállomány fenntartását és hasznosítását egyidejűleg és egymástól elválaszthatatlanul hivatott biztosítani.

Az Alsópetényben található erdőségek az Ipoly-Erdő Zrt. kezelésébe tartoznak. Az Ipoly-Erdő Zrt. kezelésében lévő 64 ezer hektáros erdő Nógrád megye teljes és Pest megye északi - a Börzsöny hegység nyugati és déli felét lefedő - részén található. Az erdők természet- és tájféldrajzi értelemben, valamint társadalmi-gazdasági viszonylatban különböző tájegységeken terülnek el: a Cserhátban és a Börzsönyben. **A vadászturizmus tehát jelen van Alsópetényben, bár lehetőségeihez mérten kihasználatlan. Az Alsópetényt körülölelő erdőségek kedveznek a vadászatnak.**

g) Horgászturizmus

Az elmúlt évtizedekben hazánkban a horgászat az egyik legnépszerűbb szabadidős tevékenységgé vált, köszönhetően annak, hogy Magyarország vizekben és horgászati lehetőségekben bővelkedő ország. Folyóink elszennyezése miatt azonban a horgászat színtereivé a természetes és mesterséges tavak, víztározók váltak. A tavak többféle funkciót töltenek be a turisztikai hasznosítás szempontjából: horgászati, ökoturisztikai, aktív turisztikai (sport- és szabadidős tevékenységek), üdülőhelyi célt is szolgálnak.

Ez a szerteágazó funkció jellemzi az Alsópetényben található Cser-tavat is. A **Cser-tó többfunkciós víztározója** köré az elmúlt években egy komplex horgászparadicsom épült. A nagy érdeklődés hatására évről-évre növekvő látogatószám azonban a jelenlegi szolgáltatások korszerűsítését, színesítését követeli meg.

A tó mellett található három kisebb tározó is. A 600, 800, illetve 950 m²-es vízfelületű tavak alkalmasak lennének fürdőzésre. A kezdeti lépések (mederkialakítás sóderággal stb.) megtörténtek, azonban a hivatalos fürdőzés egyéb feltételeinek kialakítása még várat magára. A Cser-tó Bt. tervei között egy nagyobb és két kisebb medencés **fürdőzési lehetőség** létrehozása szerepel, így - a jövőben - jó idő esetén a tó, a horgászat mellett, más pihenésre vágyók számára is kikapcsolódást nyújthat.

h) Gasztronómia és borturizmus

A gasztronómia és borturizmus fejlesztésének célja a helyi jellegzetes ételek és a bor turisztikai termékként történő hasznosítása. A falusi turizmushoz szorosan kapcsolódó termékekről van szó. A térség hagyományos állat- és növényfajainak tenyésztése, illetve termesztése jelenti az alapot a gasztroturizmus felvirágzásának. A borkóstolás és vásárlás, a kapcsolódó szolgáltatások (a Hármaskönyv Étteremben helyi ételek kóstolása, szuvenír vásárlása stb.) tökéletes elemei lehetnek a település és térség komplex turisztikai kínálatának.

A gasztronómiai élvezeteket Alsópetényben jelenleg a **Hármaskönyv Étterem** szolgálja, amelynek konyhája nemzetközi hírnévvel dicsekedhet, csakúgy, mint rendezvényei: 1996-tól nemzetek konyháinak heteivel, egyéb rendezvényekkel, amatőr festők képeinek kiállításával és „Alsópetény a XX. században” című állandó fotókiállítással stb. csalogatta a településre a vendégeket. A tulajdonosok az étterem bővítésében gondolkodnak.

Magánbefektetők a kínálat bővítése céljából közeljövőben tervezik két új étterem, egy cukrászda-fagylaltozó és egy bár kialakítását is a településen. A gasztronómiai turizmushoz kapcsolódóan a Cser-tó közelében lévő fejlesztési területen megvalósuló **Skanzenben** a tervek szerint Magyar borok háza, Pálinkaház és serfőzde, valamint Böllér-ház várja majd a vendégeket.

Alsópetény esetében sajnálatos módon a korábbi borkultúra, valamint a szőlőültetvények teljesen eltűntek. A borturizmus és az ehhez szorosan kapcsolódó gasztronómiai turizmus újjáélesztése a turisztikai fejlesztések egyik fontos iránya lehet a településen.

i) Falusi turizmus

A falusi turizmus nem más, mint a falusi térségben történő vendégfogadás, amely jellemzően szállást, étkezést és különféle programokat jelent. A vidék jellegzetes életformája, hagyományainak megismerése, bemutatása történik, a turisták aktív részvételével. A falusi turizmus jellegéből adódóan a természeti adottságokhoz kötődik, ugyanakkor összefügg a helyi közösségek sajátos hagyományával. A szálláshelykínálaton túl a falusi turizmus a városi ember számára a vidéki élet teljességét bemutató és élményeket nyújtó kikapcsolódást kínál, amelyet többek között a gasztronómia és a borturizmus is kiegészít. A különféle céllal érkező vendégek – fő programjaik mellett – meg akarják ismerni a meglátogatott területen élő emberek életét, szokásait, hagyományait, a nevezetes épületeket, a természeti környezetet, a falusi táj szépségeit, növény- és állatvilágát, valamint – nem utolsó sorban – gasztronómiai élvezetekre vágyva a helyi ételeket, italokat, speciális termékeket.

Alsópetény kiváló desztináció lehetne ebben a vonatkozásban is. A rendezett környezet, a többféle attrakció ennek a kialakítását támasztja alá.

j) Konferencia- és rendezvényturizmus

A rendezvényturizmust alkotó események között koncertek, kiállítások, vásárok, sport- és szabadidős rendezvények találhatók. Ennek egy speciális ága a hivatásturizmus, ami a foglalkozással kapcsolatos helyváltoztatások során végzett szakmai és szabadidős tevékenységek együttese. Konferenciaturizmusról akkor beszélünk, ha az előbbi tevékenység munkaidőben zajlik. A konferenciaturizmus az idegenforgalom egyik legdinamikusabban fejlődő szektorának számít.

A **Prónay-kastély** 2011 tavaszán átadásra kerülő felújított kastélyszállója Alsópetény nyugodt és vonzó környezetében található ideális program- vagy tréninghelyszín. A kastély két épülete és a kastélykert is alkalmas lesz rendezvények lebonyolítására, valamint kisebb létszámú csoportok elszállásolására. A projekt törekszik a főváros közelségéből fakadó helyzeti előny kihasználására.

A településen található **Andreánszky-park** és a **Cser-tó melletti szabadtéri színpad** évente 3-4 alkalommal többszáz fős rendezvénynek színtere: legnagyobb ezek közül az augusztus 20-ai állami ünnep 3-4 napos Szent István napi ünnepsorozat, ez egyben a község búcsú napja is. Az augusztus 20-i Szent István Napok egyben gasztroturisztikai rendezvény is: 2011-ben már az V. Alsópetényi Halászléfőző verseny lesz, Kárpát-medencei folklórral párosítva. A település rendezvényei közül sok érdeklődőt vonz az Alsópetényiek világtalálkozója és a Nógrád megyei szlovák-magyar gyermektalálkozó is. A Cser-tó melletti rendezvénytér bővítését követően a fesztivál- és nyári rendezvénykínálattal (pl.: Alsópetényi Tó-party Nyár, Templom-dombi esték, szabadtéri nyári

komolyzenei hangversenysorozat) növekedhet az idelátogatók száma. A település középtávú célja az említett rendezvények ismertségének növelése, nemzetközi szintű megjelenés. A rendezvényturizmus fejlesztéséhez kapcsolódóan konferencia-kapacitás kiépítését tervezik a majdani **Spa&Family Resort**ban is.

3.1.3. Összegzés

Alsópetény – fekvése folytán – jelentős turisztikai potenciállal bír. Ez a potenciál azonban jelenleg még kihasználatlan. **A fejlesztési elképzelések megvalósulása esetén a tervezési időszak végére, 2015-re Alsópetény igazi turisztikai központtá válhat, ahol adottak lesznek a többnapos tartózkodás, a kikapcsolódás feltételei.**

A turisztika felvirágoztatásához elengedhetetlenek az olyan, önkormányzat által legalább részben finanszírozott fejlesztések is, mint a belterületi utak felújítása, a hiányzó önkormányzati bekötőutak megépítése és a rossz állapotban lévő külterületi földutak rendbehozatala. Az önkormányzat az árvízveszély orvoslása céljából kiemelten fontos beruházásként kezeli a csapadékvíz- és záportározó kialakítására irányuló projektervét is.

A település gazdasági-társadalmi helyzete jelenleg nem kimondottan kedvező. Alsópetény egyik lehetősége a turizmus, ami javíthatja a falu foglalkoztatási és jövedelmi helyzetét, és új vállalkozások megtelepedését eredményezheti. A turisztikai beruházások által termelt bevétel a későbbi fejlesztések önerejét is biztosítja az önkormányzat számára. A fejlesztések hatására megnövekedő vendégforgalom és vendégéjszaka-szám jelentős többletbevételt generál a helyi vállalkozóknak, szolgáltató egységeknek is.

Alsópetény célja a helyi adottságokra és erőforrásokra épülő, de azokat nem kizsákmányoló, mind a község lakossága, mind az ide érkező vendégek igényeit kielégítő településfejlesztés. Ennek feladata a helyi gazdasági versenyképesség fenntartása és javítása, amelynek egyik eleme a turisztikai kínálat és szórakoztatás bővítése, attrakciók fejlesztése lehet. Ennek eléréséhez szükséges a település turisztikai kínálatának minőségi és mennyiségi fejlesztése új kínálati elemekkel. Erre vonatkozó javaslatok a koncepció 5. fejezetében olvashatók.

3.2. SWOT ANALÍZIS

Az előbbieken elvégzett helyzetelemzés mintegy konklúziójaként készült el a SWOT analízis (*Erősségek /Strength/, Gyengeségek /Weaknesses/, Lehetőségek /Opportunities/, Veszélyek /Threats/*), amely bemutatja a település erősségeit, gyengeségeit, valamint mindazon veszélyeket, amik felmerülnek Alsópetény esetében, egyúttal felvázolja azokat lehetőségeket, amik a jövőben a településfejlesztést segítik elő.

Az erősségek és gyengeségek azokat a belső tényezőket tartalmazzák, amelyeket maga a település tud befolyásolni, a lehetőségek és veszélyek jobbra mindazon külső tényezők, amelyekre a település nincs közvetlen ráhatással, de felkészülhet rá, adott esetben hárítani tudja (veszélyek), illetve ki tudja azokat használni és a maga számára előnyt tud belőle kovácsolni (lehetőségek).

9. táblázat: SWOT analízis

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> - Természeti környezet - Földrajzi fekvés, főváros közelsége - Kulturális sokszínűség - Egyedi épített örökségek - Aktív vállalkozói réteg - Beruházásra előkészített szabad földterületek - Gondozott települési környezet 	<ul style="list-style-type: none"> - Földrajzi fekvése ellenére nehezen megközelíthető (tömegközlekedéssel és autóval is) - Nem él megfelelően a turizmus által nyújtott lehetőségekkel, a turistafogadás feltételei hiányosak - Kevés a helyi gazdasági szereplő, foglalkoztató - A háztáji gazdálkodás feltételei

	<p>hiányoznak</p> <ul style="list-style-type: none"> - Népeségcsökkenés, fiatalok elvándorlása, növekvő átlag életkor - A helyben lakó értelmiségiek alacsony aránya - Kültérületek megközelítése nehézkes - Az elhanyagolt földutak a lovas- és ökoturizmus gátját jelentik, valamint alapul szolgálnak a környezetre kártékony „enduro” turizmusnak - Kistérségi és mikrotérségi együttműködés gyenge
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> - Kedvező befektetői miliő - Turizmus: <ul style="list-style-type: none"> o Egészségturizmus o Lovasturizmus o Ökoturizmus o Falusi turizmus o Kerékpárturizmus o Bor- és gasztronómiai turizmus o Vadászturizmus - Érintetlen táj, jó levegő - Földrajzi helyzet - Történelmi múlt - Éledező civil kezdeményezések - Önkormányzat és vállalkozók közös fellépése - Nő a tájjellegű termékek feldolgozottsága, ami új munkahelyeket teremt és jövedelmet biztosít - A háztáji gazdaságok újjáélesztése, mozgópiac feltételeinek megteremtése - Javul a lakosság képzettsége, megfelelő munkahelyek létrejötte nyomán számos képzett fiatal visszatér a településre 	<ul style="list-style-type: none"> - A vállalkozók nem látják be a kooperáció szükségességét és így versenyhátrányba kerülnek - A község önkormányzata, vállalkozói nem tudnak megfelelő fejlesztési forráshoz jutni, így elmaradnak a beruházások - A pályázati források elapadnak - Szervező erő, aktív önszerveződés lendülete csökken - Tömegturizmus - Túlzott kapacitások létrehozása, amelyek megkérdőjelezzik a fenntarthatóságot - Párhuzamos, egymástól elszigetelt turisztikai fejlesztések - A vonzó természeti környezet tönkretétele a turizmus által - Hiányos turisztikai fejlesztések - Az ingatlanok árának további emelkedése a beruházások gátját jelentheti - A munkavállalók képzettsége és munkavállalói készsége nem fejlődik, így nem tudnak megfelelni a helyi munkáltatók igényének

A SWOT analízisben feltárt erősségek közé sorolhatóak Alsópetény kedvező földrajzi fekvése, a falut körülölelő táj szépsége, a település nyugalmat árasztó, különleges hangulata. A község ismertségét jelenleg az 1995-től működő Hármaskönyv Étterem és a Cser-tó adja. Az étterem konyhája nemzetközi hírnévvel dicsekedhet, a Cser-tó látogatóforgalma pedig évről-évre nő. Szintén az erősségek között kell említeni a kulturális sokszínűséget, az egyedi épített értékeket. A faluban igen aktív vállalkozói réteg tevékenykedik, akik tervezett beruházásaik révén a település fejlődésének motorjai lehetnek.

Alsópetény gyengesége, hogy kedvező földrajzi fekvése ellenére nehezen megközelíthető. A település nem él a turizmus által nyújtott lehetőséggel, az ide érkező vendégek számára nyújtott szolgáltatások kínálata szűkös (nincs szálláshely, kevés a vendéglátóhely, a lehetőségekhez képest kevés a programelem). A település természeti és épített értékeiben rejlő lehetőségek jórészt kihasználatlanok. Alsópetény gazdasági- társadalmi problémái azonban nem elsősorban a turizmus nyújtotta lehetőségek kihasználatlanságából, hanem a helyi gazdaság gyengélkedéséből (kevés gazdasági szereplő, kevés munkahely, elvándorlás, elöregedés) fakadnak. Átfogó – a gazdasági szféra minden ágazatát érintő – és hosszú távú fejlesztések lebonyolításával az említett gyenge pontok orvosolhatók, és a település környezeti- gazdasági- társadalmi szempontból fenntartható pályára állítható.

A vázolt erősségek és gyengeségek ismeretében számos lehetőség körvonalazódik. Alsópetény fejlesztésének egyik iránya a település turisztikai potenciáljának jobb kihasználása, amelynek fontos állomása lehet a különleges természeti értékek, valamint kulturális és épített örökségek láthatóvá tétele. Emellett kiemelten fontos a turistafogadás feltételeinek javítása is (magán- és kereskedelmi szálláshelyek kialakítása, vendéglátóhelyek számának növelése). A gazdasági fellendülés másik forrása a mezőgazdasági termelés feltételeinek javítása, a háztáji gazdálkodás újjáélesztése lehet.

Veszélyek származhatnak a romló gazdasági és társadalmi körülményekből fakadó forráshiányból, a pályázati források elapadásából. A fejlesztések negatív hatásai között ki kell emelnünk, hogy túlzott kapacitások létrehozásával nemcsak az adott beruházás fenntarthatósága kérdőjeleződik meg, hanem veszélyt jelent az Alsópetény legnagyobb értékének számító természeti környezet tönkretétele a turizmus által. Komoly veszélyforrás lehet a „tömegetturizmus”: Budapest közelsége miatt a fővárosból – elsősorban hétvégeken – a településre érkező turisták nagy tömege lerombolhatja a település imázsát.

4. A PROBLÉMA-MEZŐK ÉS A FEJLESZTÉSI SZÜKSÉGLETEK

4.1. PROBLÉMAFA

A problémafa a helyzetelemzés és a SWOT analízis zárásaként segít a SWOT megállapításai közötti összefüggéseket feltárni. Az egyes elemek közötti ok-okozati összefüggéseket ábrázolja hierarchikus formában, amelynek csúcsán a problémák következményei állnak.

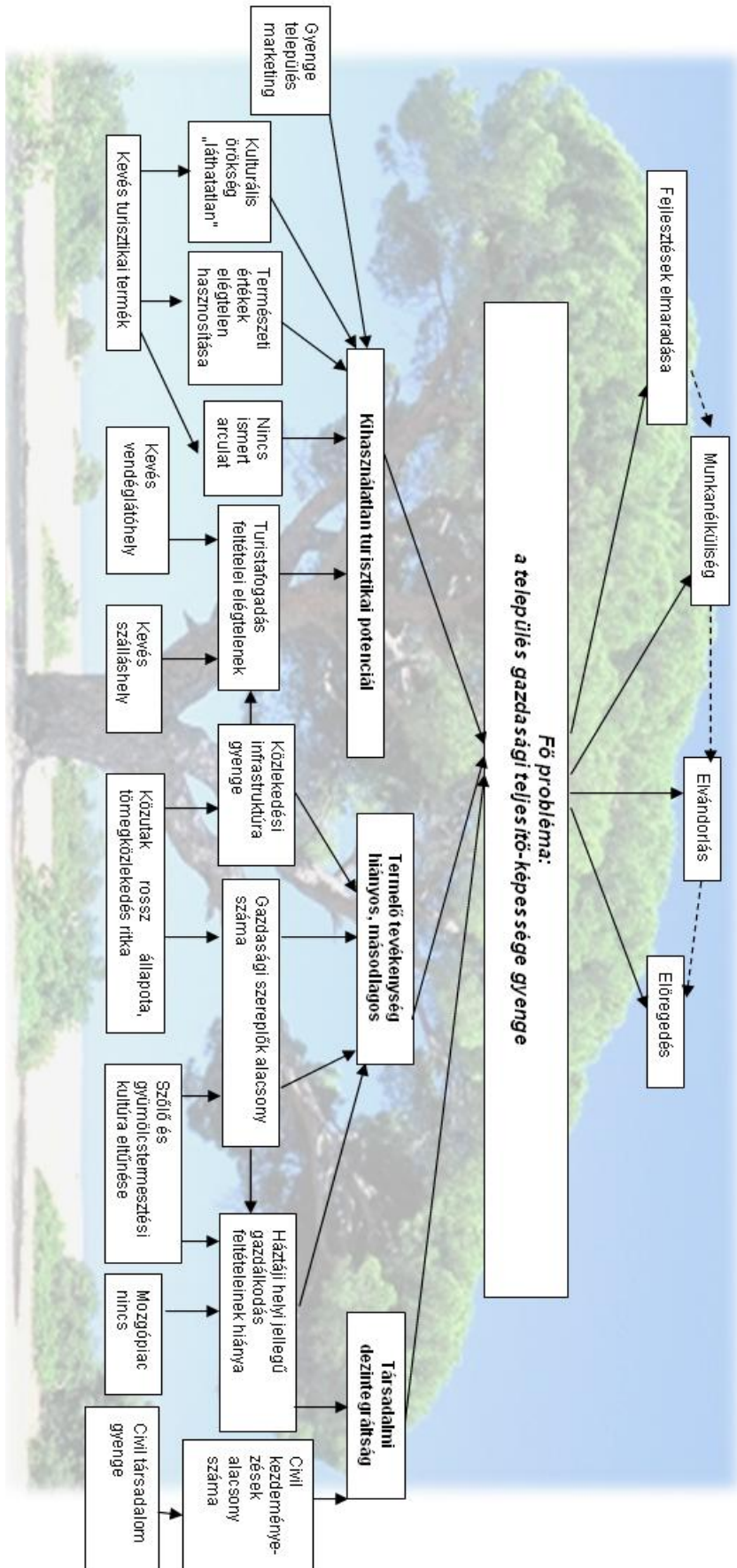
A problémafa célja a megoldandó nehézségek azonosítása, a felmerült igények, szükségletek összegyűjtése. A probléma-alapú tervezés biztosítja, hogy csak olyan fejlesztések megvalósítására pályázzon Alsópetény, amelyek valós szükségleteket elégítenek ki.

A problémák nem rendezhetőek maradéktalanul egy fastruktúrába, hiszen vannak olyan kihívások, amelyek egyszerre több magasabb szintű problémát okoznak, azaz egyszerre több kapcsolódásuk van. A problémafa összeállítása során az al-problémákat legfontosabb kapcsolódásuk szerint rendeltük egy magasabb szintű diszharmónia alá.

A problémafa lényegében a megoldásra váró gondok feltérképezését segíti. A problémák között fennálló logikai kapcsolatokat jeleníti meg vizuálisan, de egyben a megoldás logikai modelljének a gerincét is körvonalazza. A jó problémafa a közvetett okokat és a fő okot, valamint a hatásokat is hierarchiába rendezi, ez egyben már sugallja a megoldás lehetséges lépéseit is.

7. ábra: Problémafa

4.2. A PROBLÉMAFA ALAPJÁN LEVONHATÓ KÖVETKEZTETÉSEK

Alsópetény turisztikai vonzerejét jelenleg – a Hármaskönyv Étterem mellett – a Cser-tó és környéke jelenti, amely az elmúlt évek fejlesztései és az önkormányzat széles körű marketing tevékenysége hatására rövid időn belül országos hírnévre tett szert. A tó az elmúlt években a szűkebb és tágabb környék horgász-társadalmának kiemelt célpontjává vált. A tó környékén évente több alkalommal rendeznek horgászversenyeket és szerveznek egyéb szórakoztató közösségi programokat, koncerteket.

A településre érkező vendégek a tó szolgáltatásain kívül más szórakozási, kikapcsolódási lehetőséget nem találnak, szükséges biztosítani részükre az üdülőközpontokra jellemző szolgáltatásokat. **Célirányos beruházások keretében kell elősegíteni a turizmus fejlődésével megélénkülő egyéb kereskedelmi, szolgáltatási kínálat-együttes kialakulását.**

Alsópetény turisztikai központtá válásának hátráltatói:

- Karakteres arculat hiánya;
- Turistafogadás feltételrendszerének problémái (étkeztetés - szállás - megközelíthetőség);
- Kiegészítő szolgáltatások hiánya;
- A turizmus multiplikátor hatásainak kihasználatlansága;
- Alsópetény marketingje és PR-ja gyenge, egy területre fókuszál (Cser-tó);
- A jelenleg üresen álló, romló műszaki állapotú Idősek Otthona épülete negatív imázst hordoz.

A turistafogadás feltételein belül kiemelt probléma a szálláslehetőségek hiánya a településen. Alsópetényben jelenleg nem található sem kereskedelmi, sem magánszálláshely. A kereskedelmi szálláshelyek kialakításához, befektető vonzásához elengedhetetlen a kínálati elemek szélesítése, színesítése. Alacsonyabb költségű kereskedelmi szálláshelytípusok, úgymint a kempingek, üdülő- és turistaházak rendszere könnyen megteremthetők lennének a településen. Az aktív turizmus igényeihez igazodó és autentikus falusi turizmust kiszolgáló szálláshely-kialakítás tehát kulcsfontosságú. A szálláshely-fejlesztéssel párhuzamosan újjá kell éleszteni a gasztronómiai hagyományokat is. A falusi vendéglátás felvirágoztatása jelentős többlet-bevételt eredményezne a falu lakossága számára.

A turizmus fejlesztésével párhuzamosan támogatandók a helyi termelő tevékenységek, háztáji gazdaságok.

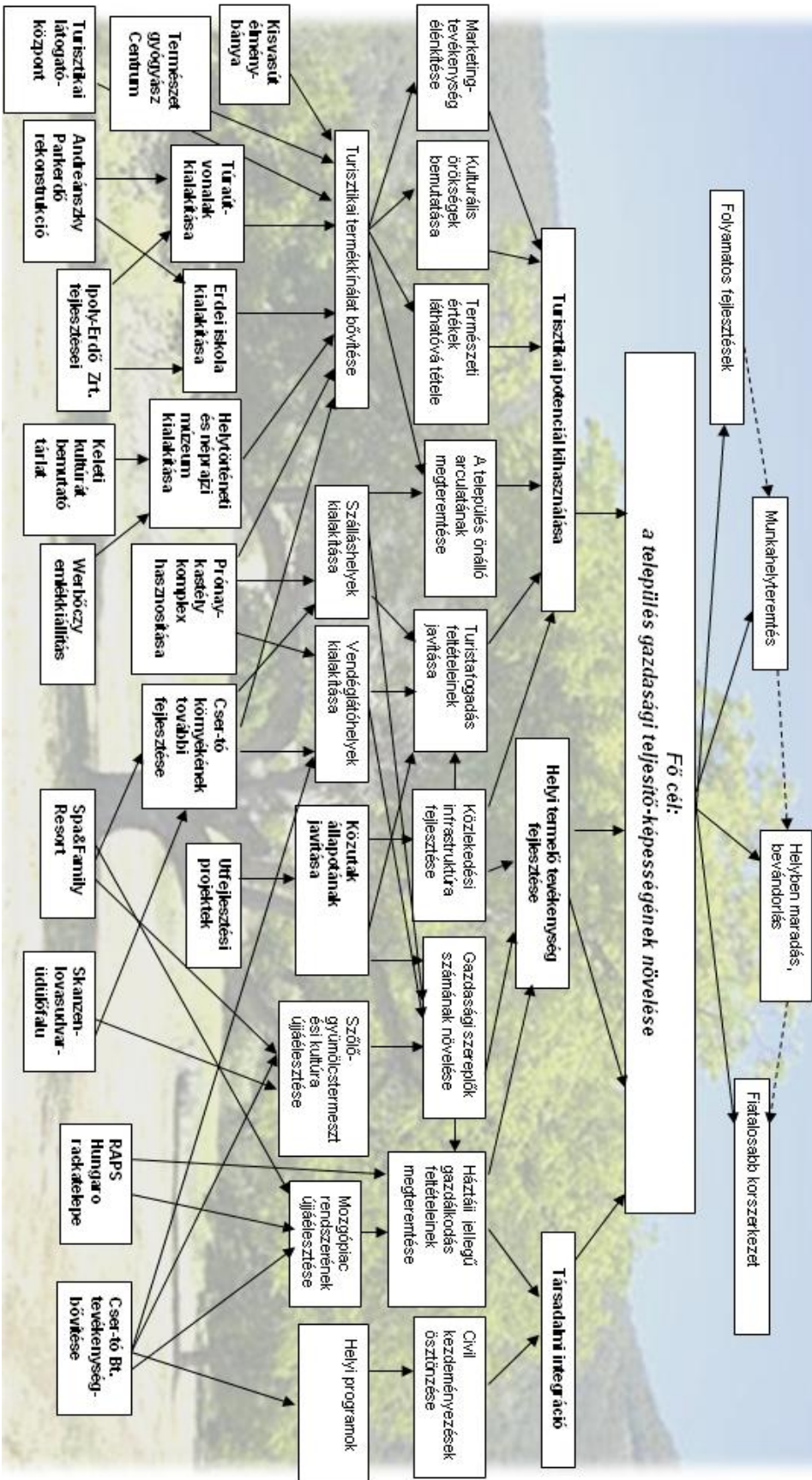
A helyi gazdaság gyengélkedése kedvezőtlen foglalkoztatási és jövedelmi helyzetet okoz, ami hosszú távon komoly társadalmi problémákat hordoz. A háztáji földművelés és állattartás hagyománya és feltételei adottak a településen, de ez a kultúra az évek során szinte teljesen eltűnt a helyiek életéből. Alsópetény számára kiváló lehetőség a háztáji gazdálkodás újbóli meghonosítása, a mozgópiac rendszerének újjáélesztése.

4.3. CÉLFA

A következő ábra a problémafa megállapításai alapján azokat a célokat és beavatkozási területeket szemlélteti, amelyek teljesülése, illetve fejlesztése megalapozza Alsópetény jövőjét. A célfa segítségével választhatók ki azok a beavatkozási útvonalak, amely egy konkrét feladattól elvezetnek a legfőbb célig. A célfa alján az egyes projektek állnak, amelyek elősegítik a célok megvalósulását.

8. ábra: Célfá

Alsópetény esetében a gazdaságfejlesztés egyik legfontosabb eszköze a **turizmus**. A turizmus azonban csak átgondolt és ütemezett, folyamatos fejlesztések révén érhet el gazdaságélénkítő hatást. Az elszigetelt fejlesztések gyengíthetik, esetenként ki is olthatják egymást.

A szolgáltatók kínálatának bővítésekor szükséges a fejlesztések olyan irányú meghatározása, ami a beruházások mértékét és nagyságát a megcélzott piaci szegmens igényei, a szolgáltatások jellege és tematikus felépítése alapján határozza meg. A létrejövő kapacitások nagyságának igazodnia kell a várható igényekhez és a terület befogadóképességéhez, hiszen csak így érhető el, hogy az adott beruházás hosszú távon is fenntartható, jövedelmező maradjon.

A tervezett beruházások, létesítmények tematizálása a jövőképpen megfogalmazott termékfejlesztés struktúráját kell, hogy kövesse, amely a marketingtevékenység alapját is képezi. A regionális és helyi arculat kialakításának feltétele a pozícionálás, az egyediséget tükröző profilok megléte, valamint a márka tudatos és következetes építése.

Alsópetény esetében törekedni kell a szolgáltatások komplexitásának megteremtésére, az egyes kínálati elemek közötti szinergiák kihasználására. Cél a több napos tartózkodás feltételeinek megteremtése, a turistamegtartó-képesség növelése élményláncba rendezett színes programok segítségével.

A mozaikos jellegű fejlesztések összeillesztésével teremthető meg Alsópetényről az a kép, amellyel meg kíván jelenni a hazai turisztikai térképen. A település különleges fekvése, a természeti értékek, Werbőczy István, az Andreánszky és a Prónay nemesi családok által hátrahagyott szellemi és épített örökségek, Alsópetény rejtett turisztikai potenciálját képezik. Cél a különleges természeti és kulturális értékek láthatóvá tétele.

Alsópetény természeti és kulturális értékeinek bemutatása összekapcsolható a **helyi gazdaság** élénkítésével. A turizmus és a helyi termelő tevékenység fejlesztése egymást erősítve vezetnek el a fő célhoz, vagyis a település gazdasági teljesítő-képességének növeléséhez. A helyi gazdaság fejlesztése egyrészt a működő vállalkozások támogatásával, másrészt a háztáji jellegű gazdálkodás feltételeinek megteremtésével érhető el. A helyi gazdaság fejlesztésével kapcsolatos fő elveket a tanulmány 3. fejezetében fejtettük ki.

A lakosság bevonása, érdekeltté válása segíti Alsópetény nevesített céljának, a **társadalmi integráció**nak a megteremtését is. A társadalmi integráció erősítése érdekében kiemelt cél a helyi programok számának növelése és a civil kezdeményezések ösztönzése.

5. STRATÉGIAI FEJEZET

Ebben a fejezetben Alsópetény víziójának, céljainak és a célok elérését szolgáló projekteknek a bemutatása található. A nevesített projektekről egy részletes leírást készítettünk, valamint felvázoltuk a beruházások főbb kapcsolódási pontjait. A fejezet végén egy akció- és ütemterv keretében megfogalmaztuk a beavatkozási területek prioritási sorrendjét, a megvalósítás módjára vonatkozó javaslatainkat.

5.1. VÍZIÓ

Egy erős helyi gazdasággal és fejlett turisztikai, illetve rekreációs létesítményekkel rendelkező település, amelynek szolgáltatásai illeszkednek a Budapest Metropolisz Régióban megjelenő társadalmi, gazdasági és környezeti igényekhez.

5.2. CÉLOK

Távlati cél: Alsópetény a jelenlegi és az előre jelezhető környezeti- gazdasági és társadalmi folyamatok, trendek alapján hosszú távon környezeti- gazdasági-társadalmi szempontból fenntarthatóvá váljon.

Alsópetény térsége legyen a Cserhát Kis-Svájca.

A távlati cél elérésének elemei:

- Folyamatos fejlesztések
- Munkahelyteremtés
- Helyben maradás mellett fiatalok bevándorlása

Átfogó cél: **A település gazdasági teljesítő-képességének növelése**

Fő célok:

- Turisztikai potenciál kihasználása
- Helyi termelő tevékenység fejlesztése
- Társadalmi integráció

Részcélok:

- Marketingtevékenység élénkítése (településmarketing)
- Kulturális örökségek megfelelő bemutatása
- Természeti értékek láthatóvá tétele
- A település önálló arculatának megteremtése
- Turistafogadás feltételeinek javítása
- Közlekedési infrastruktúra fejlesztése
- Gazdasági szereplők számának növelése
- Háztáji gazdálkodás feltételeinek megteremtése
- Civil kezdeményezések ösztönzése
- Turisztikai termékkínálat bővítése
- Szálláshelyek kialakítása
- Vendéglátóhelyek kialakítása
- Szőlő- és gyümölcsstermesztési kultúra újjáélesztése
- Mozgópiac rendszerének újjáélesztése
- Helyi programkínálat bővítése

5.3. PROJEKTEK

Az alábbiakban a célok eléréséhez szükséges projekteket gyűjtöttük össze. A projektek jelen koncepció készítésekor részben adottságnak tekinthetők, mivel legtöbbjük előkészítési vagy megvalósítási szakaszban van. Komoly feladat a projektek összehangolása annak érdekében, hogy hozzájáruljanak a célok megvalósulásához.

A turisztika fejlesztésére már eddig is komoly lépések történtek (pl. Cser-tó és környéke kialakítása), amelyek sikeresnek bizonyultak. Az alsópetényi befektetői szándékok is egyértelműen a turizmus-fejlesztés irányába mutatnak. A turisztikába vetett bizalom megalapozott, a település jó gazda módjára használja a lehetőségeit, szoros az önkormányzat kapcsolata a befektetőkkel. Mindez a sikeres fejlesztés záloga, ami predestinálja a községet arra, hogy egy Budapest környéki, színvonalas üdülőfaluvá váljék. A 10. táblázat tartalmazza az Alsópetény területén, illetve közvetlen környezetében tervezett turisztikai projekteket.

10. táblázat: A tervezett turisztikai projektek összefoglaló táblázata

Projektgazda és a projekt neve	Turizmus-forma
Önkormányzat - Andreánszky Parkerdő rekonstrukciója - Túraútvonalak, tanösvények kialakítása - Erdei iskola kialakítása - Záportározó - Turisztikai látogatóközpont	ökoturizmus, bakancsos turizmus, horgászturizmus
Önkormányzat - Helytörténeti és néprajzi múzeum - Werbőczy emlékkiállítás	örökségturizmus, kulturális turizmus
Önkormányzat és magánberuházó - Természetgyógyász Centrum kialakítása	wellness turizmus
P92 Kft. - Prónay-kastély rekonstrukció	örökségturizmus, konferencia turizmus, wellness turizmus
Cser-tó Bt. - stégek, esőbeállók, rendezvénysátor	horgászturizmus, gasztroturizmus, rendezvényturizmus
Raps Hungaro Kft. - rackatelep - keleti kultúrát bemutató tárlat	ökoturizmus, gasztronómia kulturális turizmus
Agyag-Ásvány Kft. - kisvasút, élménybánya (részben Felsőpetényben)	örökségturizmus
Ipoly-Erdő Zrt. - Ipoly-Erdő Zrt. fejlesztései	ökoturizmus, vadászturizmus
További magánberuházások - Spa&Family Resort - Skanzen- lovasudvar- üdülőfalu - Természeti látogatóközpont	wellness turizmus, konferenciaturizmus gasztronómiai turizmus, lovasturizmus örökségturizmus

A vázolt projektek esetében a tervezés során részletesen megvizsgáltuk azok műszaki, infrastrukturális és humán erőforrás igényét lokális és területi aspektusból is, majd mindezzel a

workshopok során ismerkedtek meg a helyi gazdasági szereplők. A fejlesztések társadalmisítása során azok legitimitációja, társadalmi támogatottsága valósult meg.

A községi Településrendezési Tervben lefektetett fejlesztések közül az elmúlt 5-6 évben több is megvalósult. Megépült az egyik tó (víztározó), az Idősek Otthona, kiépült a teljes infrastruktúra, felújításra került a kultúrház (Természetgyógyász Centrum), a Polgármesteri Hivatal, megépült az autóbussz forduló, a forgalmi út a község teljes hosszában felújításra került, több lakóház megépült.

A következő táblázat Alsópetény Község Önkormányzatának még meg nem valósult, a településképet javító fejlesztési elképzeléseit és azok készültségi fokát foglalja össze. Ezek a fejlesztések a gazdaságfejlesztési és társadalmi integrációt célzó programok háttér-infrastruktúrájának megteremtését is szolgálják.

11. táblázat: A tervezett egyéb önkormányzati és magán projektek

Önkormányzati fejlesztések	Előkészítettség
Belterületi csapadékvíz-károsvíz elvezetés	elvi engedélyezési terv dokumentáció
Tűzoltószertár, Polgárőr-iroda, Körzeti megbízotti /9 település/ rendőri iroda	építési engedély
Sportpálya melletti sportöltöző és parkoló építése	építési engedély
Öreg Hangya Kisáruház tetőterének beépítése	építési engedély
Belterületi utak építése	építési engedély
Új lakónegyedhez vezető önkormányzati bekötőút megépítése	kiviteli terv
Csapadékvíz-záportározó az új tervezett turisztikai központ mellett	kiviteli terv
Önkormányzati köztemető új részlegének kialakítása, belső utak megépítése, kerítés, urnafalak építése	nem engedélyköteles
Idősek Otthona megnyitása	nincs érvényes működési engedély

5.3.1. Turisztikai célú önkormányzati beruházások

1. Andreánszky Parkerdő

Az Andreánszky Parkerdő botanikai szempontból értékes állománya az utóbbi évtizedekben jelentős mértékben degradálódott, egyes fajok kipusztultak, vagy pusztulófélben vannak. Helyüket tájidegen és értéktelen fajok vették át.

A rekonstrukciós program keretén belül a meglévő növényállomány részletes feltárása, feltérképezése mellett javaslat készült a növényállomány kezelésére, a szükséges pótlásokra, esetlegesen újabb fajok, fajták telepítésére. A tervezés korábbi szakaszában megvizsgálták a park jelenlegi helyzetét és javaslat készült a park jövőbeni funkcióira, valamint a tervezett funkciók betöltéséhez szükséges változtatások, berendezések, műtárgyak kialakítására, kiépítésére. A történeti kert stílusjegyeit felelevenítve tervezik egy kerti pavilon, egy pihenőhely, valamint két mészegető kemence rekonstrukcióját. Nem utolsósorban a program részeként a kertben található emlékhelyek is megszépülnek. A tervek szerint megépül közel 1000 fm sétaút, kiépül közel 20.000 m²-en az öntöző hálózat, és kihelyezésre kerülnek a kert teljes területén a különböző méretű tájkoztató és ismeretterjesztő táblák, valamint a sétautak mentén a pihenőpadok. A Parkerdőhöz kapcsolódóan felmerült az Andreánszky-kastély magántökeből megvalósuló esetleges újjáépítése is.

A rekonstrukciós folyamat eredményeként megújuló Parkerdő a helyi lakosság kiszolgálása mellett az ökoturisták kedvelt kirándulóhelye lehet. A Parkerdő rekonstrukciója javíthatja a település árvíz helyzetét; a gondozott zöldterület segít a nyári zivatarok hatalmas csapadékvízének elvezetésében.

2. Túraútvonalak, tanösvények

Az Andreánszky Parkerdő rekonstrukciójához és az Ipoly-Erdő Zrt. fejlesztéseihez kapcsolódó beruházásként a község önkormányzata túraútvonalak, tanösvények kialakítását tervezi.

3. Erdei iskola kialakítása

Alsópetény Község Önkormányzatának az alacsony gyerekszám miatt a közelmúltban le kellett mondania az önálló iskola működtetéséről. Az így felszabadult épületben a község erdei iskola kialakítását tűzte ki célul. A tervezett erdei iskola jól beilleszthető lenne a már bemutatott ökoturisztikai fejlesztések hálózatába.

4. Helytörténeti és néprajzi múzeum

Az önkormányzat évek óta kereste a megfelelő épületet, amelyben kialakítható Alsópetény Helytörténeti és néprajzi múzeuma. A tervek szerint műemlékvédelmi területen, a templom lábánál fekvő porta adna otthont a múzeumnak. A kiállított értékek között egykori használati és munkaeszközök, bútorok szereplnének, így bemutatva a község múltját, életmódját, ünnep- és mindennapjait, néprajzi emlékeit. A tárgyi emlékek nagyrészt összegyűltek, a ház azonban egyelőre magántulajdonban van. A település tervezi az épület megvásárlását, átépítését, berendezését.

5. Werbőczy emlékkiállítás

Alsópetény Község Önkormányzata elkötelezett Werbőczy István jogtudós emlékének őrzése mellett, aki itt írta a Tripartitum nevű törvénykönyv egyes fejezeteit. A településen található a Magyarország szobrászat-történetében egyedí építmény, a Werbőczy gúla is, amelyet 1791-ben (!) emeltek. Az emlékkiállítás az Önkormányzat évek alatt összegyűjtött emléktárgyainak méltó helyeül szolgálna.

6. Természetgyógyász Centrum

A faluközpontban található egykori Bányászklubot az önkormányzat pályázati forrásból és önerőből felújította és Közösségi Házzá alakította át. Magánereőből folytatódott a fejlesztés és cél egy Természetgyógyász Centrum kialakítása, ahol bennlakásos gyógyászati kezelések mellett különböző gyógykozmetikumok, gyógykészítmények értékesítése történne.

7. Turisztikai látogatóközpont

Az önkormányzat tervei között szerepel egy, a település és környéke, a Naszály, illetve a Nyugat-Cserhát természeti értékeit bemutató látogatóközpont megépítése. A projekt nemzetközi együttműködésben (pl. egy magyar-szlovák közös pályázat keretében) valósulhat meg.

5.3.2. Ipoly-Erdő Zrt. fejlesztései

Az Alsópetényt körülölelő erdők az Ipoly-Erdő Zrt. kezelésébe tartoznak. A társaság a 2010-ben és 2011-ben négy Nógrád megyei helyszínen, Balassagyarmaton, Hollókőn, Diósjenőn és Szendehelyen közel félmilliárd forintos beruházással valósít meg ökoturisztikai fejlesztéseket.

A balassagyarmati Nyíresen, a város legnagyobb zöldfelületén bemutató látogatóközpontot, tanösvényt, vadsparkot és erdei játszóteret alakítanak ki, és elvégzik az akadálymentesítést is. Diósjenőn új kirándulóhelyet alakítanak ki a látogatóközponttal, foglalkoztató épülettel és kiállítóterrel. Botanikus kert, tanösvény és állatsimogató is segíti majd a természet közvetlen megismerését.

A világörökségi Hollókő központjától mintegy fél kilométerre, a Rimócra vezető erdei út mellett alakítják ki a már működő erdészeti kiállításához kapcsolódó tanösvényt, amelynek révén az erdő, a növények és állatok világát ismerhetik meg a látogatók. Európai színvonalú látogatóközpontot építenek Szendehely katalinpusztai településrészén, ahol erdei sportpálya, játszótér és szabadterei foglalkoztató is épül.

Az említett fejlesztésekhez Alsópetény földrajzi elhelyezkedésénél fogva kapcsolódhat be. A település programhelyszíneként szolgálhat egy többnapos, komplex ökoturisztikai

túracsomagban. Kapcsolódó önkormányzati fejlesztések a községben az Andreánszky Parkerő rekonstrukciós program, a tervezett túraútvonalak, tanösvények és az erdei iskola.

5.3.3. A Prónay-kastély rekonstrukciója

A P92 IT Solutions Kft alsópetényi telephelyének fejlesztésére az ÉMOP-1.1.1/F Telephelyfejlesztés keretében nyert támogatást. A projekt összköltsége 104.784.561 Ft volt, amelynek tervezett megvalósítási ideje 2009.09.01.-2010.08.31. A cég a GOP-2.1.1-10/A Mikro-és kisvállalkozások technológiai fejlesztése konstrukció keretében is sikerrel pályázott alsópetényi oktatási központjában eszközbeszerzésre. Az elnyert 5.565.000 Ft, a beruházás összköltségének 30%-a, amelyből a kastély 2011. január végére újul meg.

A kivitelezés során a kft. célja a több részből álló, összesen 950 m²-es épületegyüttes korszerűsítése olyan módon, hogy mindent tekintetben alkalmassá váljon IT tevékenységük folytatására. Terveik szerint négy iroda és egy tárgyaló kerül kialakításra, ezenkívül elvégzik a különféle kiszolgáló helyiségek korszerűsítését is. A kastély-együttesben különböző komfortfokozatú szállásokat terveznek. A telephely a szállásfunkció mellett rendezvényhelyszíneként is szolgál, alkalmas lesz projektmegbeszélések és workshopok tartására. A projekt keretében megtörténik az épület korszerűsítése, az épülethez tartozó infrastruktúra fejlesztése és szükséges eszközök beszerzése.

A kastély parkja szabadtéri rendezvények, rekreációs programok, esetleg szabadtéri tréningek helyszíne lehet. A kastély-együttesben kis kapacitású, rekreációs funkciót ellátó helyek is kialakításra kerülnek. A kisméretű uszoda és rekreációs épület a kiskastély és a majorsági épület között húzódó lejtős területen, részben a föld alatt lesz kialakítva.

Az előzetes egyeztetések során felmerült annak a lehetősége, hogy a terület vadgazdagságát kihasználva vadászati jellegű programok, illetve művészeti események (kiállítások, tárlatok, koncertek, szabadtéri rendezvények) megszervezésére is alkalmas a kastély-együttes. Mindez kapcsolódhat az Alsópetényen található és tervezett egyéb turisztikai kínálatához.

5.3.4. Magántőkéből megvalósuló projektek

1. Spa&Family Resort Alsópetény, családbarát wellness centrum

Alsópetény határában, de belterületen olyan komplex pihenési-üdülési létesítmény együttes kialakítását tervezik, amely a wellness turizmus, a konferenciaturizmus és a modern gasztronómia iránti igény kiszolgálását célozza.

A terület 10,2 ha, a létesítmény befogadóképessége pedig 450 fő lenne. A koncepció alapelemét a több generáció együttes pihenését, üdülését lehetővé tevő főépület és szálloda képezi. A különböző szolgáltatásokat biztosító létesítmény együttes további elemeit a fogadóépület, a wellness központ, a gyermekcentrum, a kis és nagy apartmanokat magában foglaló társasházak (6 db), családi házak (15 db), bioházak (15 db), játszóterek, sportpályák, KRESZ-park, sétányok, parkok, tavak, garázsok, parkolók alkotják.

A tervezett szolgáltatások között található játszótér, játszóház, gyermek- és sportprogramok, állatsimogató, fürdözési lehetőség (beltéri és szabadtéri medencék, csúszdák, élményfürdő, pezsgőfürdő, gyermek- és babamedence, hideg-meleg merülő medence), gőzfürdő és szaunapark. Az aktív elemeket kedvelőknek fitnessterem, sportprogramok, sportpályák kialakítását tervezik. A wellness részen emellett masszázscentrum, fodrászat, kozmetika is lehet.

Az üzleti szférában természetes igényként jelentkező konferenciák megtartását, lebonyolítását biztosító létesítmények és technikai eszközök is kialakításra kerülnek. A centrumban differenciált gasztronómiai igényeket kielégíteni képes konyhát, valamint egyéb kiszolgáló egységeket is létrehozhatnak.

2. Skanzen, Üdülőfalu, Lovasudvar

A fejlesztési terv helyszíne egy közel 20 ha-os belterületi rész Alsópetény határában, kapcsolódva a Spa&Family Resort, a Cser-tó és a csapadékvíz-záportározó projektekhez. A **Skanzen** tervezett elemei:

- Ökomenikus kápolna
funkció: helyi esküvők, szertartások, egyházi rendezvények színtere
- Főépület
funkció: magyar és tematikus étterem, lakodalmas ház, rendezvénycentrum
- Bioélelmiszer bolt és pékség
funkció: a térség háztáji állati és növényi termékeinek értékesítése
- Ajándékház és szükségbolt
funkció: helyi és környékbeli kézművesek termékei, napi fogyasztási cikkek boltja
- Magyar borok háza
funkció: történelmi borvidékek termékeinek értékesítése, rendezvények helyszíne
- Pálinkaház és serfőzde
funkció: helyben főzött helyi gyümölcsből készült pálinka értékesítése
- Közösségi ház, kiállító terem
- Böllér-ház
funkció: helyben és a környéken nevelt háziállatok feldolgozása és értékesítése (sertés, juh)

Az Üdülőfaluban különböző felkészültségű és szálláskapacitású házakat alakítanak ki. Az egyszerű parasztházak mellett módos parasztházak, valamint nagypolgári házak, kúriák várnak a falusi életforma iránt érdeklődőket.

A komplex beruházás harmadik eleme a **Lovasudvar**, amely az előzőekhez szervesen kapcsolódva, de azoktól megfelelő távolságra helyezkedne el. A lovastanyán fedett lovarda kerülne kialakításra, ahol a bértartás mellett egyéb lovas szolgáltatások igénybe vételére (pl. túralovaglás, fogathajtás, sétakocsikázás, lovas szán, lovasbemutató, póni lovaglás, lovas játékok) lenne lehetőség.

5.3.5. A Cser-tóhoz kapcsolódó fejlesztések

Alsópetény turisztikai szempontból jelentős területe a **Cser-tó** környéke. A 2004-től üzemelő többfunkciós víztározó környezetében folyamatosan épültek ki a horgászturisztikát, valamint kulturális helyi- és térségi rendezvényeket kiszolgáló alaplétesítmények (horgásztégek, pihenőhelyek, tűzrakó helyek). A vízen halórház található, a parton pedig egy 120 m²-es fedett rendezvénypavilont és játszóteret alakítottak ki. Mindemellert egy 100 m²-es szabadtéri színpad, egy 650 férőhelyes nézőtér és egy szociális blokk (mosdók, zuhanyzók) szolgálják a rendezvényekre érkezők kényelmét. A tó helyi közösségi programok (Szent István napi rendezvénysorozat), fesztiválok (népdalfesztivál), horgászversenyek színtere.

A fejlesztések folytatásaként a célok között szerepel például *stégek, esőbeállók, tűzrakó helyek kialakítása, egy 800 férőhelyes fedett rendezvénysátor építése színpaddal a nézőtér mögötti területen, kemencés kerti pavilon építése; valamint közművesítés, belső utak, kemping- és sátorhelyek kialakítása is.*

A fürdőzési lehetőség biztosítása céljából a tó mellett található három kisebb tározó hasznosításával a Cser-tó Bt. tervezi egy nagyobb, és két kisebb medencés *fürdőtő* létesítését. A Cser-tó üdülőterület fejlesztéséhez kapcsolódóan a tó fölötti *Rönkfaluban* 127 telket alakítottak ki, a telkek többségét már értékesítették.

5.3.6. Élménybánya, kisvasút

Az örökségturisztikához kapcsolódóan a Felsőpetényben található Agyag-Ásvány Kft. tervezi az egykor teherszállításra használt kisvasútjának személyszállításra való átállítását. Az elképzelések között szerepel egy ún. élménybánya kialakítása, ami a mélyművelés egy részét mutatja be akkumulátoros mozdonyvonattal.

Az Agyag-Ásvány Kft. tervezett projektjéhez kapcsolódóan Alsópetény Község Önkormányzata tervezi egy keskeny nyomtávú kisvasút megépítését, ami a felsőpetényi bányától kiindulva, a meglévő vadaspark melletti önkormányzati úton keresztül az alsópetényi víztározóig tartana.

5.3.7. Raps Hungaro Kft. fejlesztései

Rackatelep

Alsópetény külterületén komoly racka állomány található. A telepen jelenleg a szaporulattal együtt 250 állat van; ez a 4. legnagyobb feketeracka-állomány az országban.

A kft. összesen 40 ha-on gazdálkodik, emellett 8,6 ha-on kaszálója van a tónál, valamint egy 200 m²-es akol a település temploma mellett. A cég 1990-ben helyreállította az Andreánszky Parkerdőben található, történelmi örökségnek számító kiskastélyt. A vállalkozó szeretné a jövőben bővíteni az állatállományt a rackatelepen, valamint tervezi szürkemarha tartását is. A kft. lehetőséget lát abban, hogy a házi vágás engedélyezésével a helyben előállított élelmiszert a településen és szűk környezetében értékesítsék.

Keleti kultúrát bemutató tárlat

Az Alsópetényben tervezett beruházások között szerepel egy keleti, mongol-arab kultúrát bemutató állandó tárlat kialakítása. A beruházó célja a jelenlegi kapcsolatrendszere alapján a mongol-arab kultúra megismertetése, népszerűsítése. A keleti kultúrához kapcsolódóan nemzetközi nomádtáborok szervezését is tervezik. Ehhez rendelkezésre állnak mongol jurták, amelyek számát nagyobb érdeklődés esetén bővíteni lehetne.

5.3.8. Tervezett egyéb önkormányzati és magán projektek

1. Belterületi csapadékvíz-károsvíz elvezetés

A település éghajlat- és talajviszonyai szükségessé teszik a belterületi csapadékvíz-károsvíz elvezetés megoldását. A település felszíni vizeinek befogadója a Petényi-patak. A patak mederkostrása évtizedek óta nincs elvégezve, annak ellenére, hogy ez a vízfolyás hivatott levezetni a felszíni vizeket a településről, illetve az újonnan fejlesztett területekről is.

A felszíni vizek elvezetését nyílt vízelvezető árkok, vagy zárt csatorna kiépítésével kell megoldani. A burkolt felületekről a befogadó Petényi-patakba csak olyan csapadékvíz vezethető, amely tisztító vagy előtisztító műtárgy segítségével ártalmatlanítva van. A szennyezés-mentes csapadékvíz ezt követően a terület természetes vízgyűjtőjébe a Petényi-patakba vezethető. Az említett csapadékvíz-károsvíz elvezetés azonban jelenleg még nem teljesen megoldott a településen. A beruházás rendkívül fontos, halogatása veszélybe sodorhatja a tervezett és már folyamatban lévő fejlesztéseket.

2. Tűzoltószertár, polgárőr iroda, körzeti megbízotti /9 település/ rendőri iroda

Alsópetény Község Önkormányzata tervezi a központi belterületén, egy jelenleg szabadon álló ingatlanon egy önálló Tűzoltóraktár és garázs megépítését. A többfunkciós önkormányzati épületben helyet kapna egy KMB iroda és a polgárőrök melegedő helyisége is.

3. Sportpálya melletti sportöltöző és parkoló építése

Alsópetényben az 1980-as évek elején a labdarúgó csapat megszűnésével egyidejűleg az önkormányzati kezelésű sportpálya teljesen tönkrement, az évek során a terület elgazosodott. A község önkormányzata 2009-ben teljesen új, a mai kor igényeinek megfelelő füves labdarúgó pályát létesített ugyanezen a területen. Az önkormányzat célja, hogy biztosítsa a településen élő fiatalok számára a sportoláshoz szükséges alapvető feltételeket, ezért a megépített új pálya mellett egy sportöltöző létesítését tervezik. További cél a sportöltöző épület komplex akadálymentes megközelítésének és használatának biztosítása. A sportöltöző mellett tervezik parkolók kialakítását is.

4. Öreg Hangya Kisáruház tetőterének beépítése

Az Alsópetényben működő Öreg Hangya Kisáruház a közelmúltban teljesen megújult. Az impozáns épület tetőterében magánberuházásból szálláshelyek kialakítását tervezik. Az építési engedélyben a szobák mellett szauna, szolárium, pezsgőfürdő, valamint szezonális vagy alkalmi kínálattal rendelkező nyárikonyha terve jelenik meg.

5. Belterületi utak építése, új lakónegyedhez vezető önkormányzati bekötőút megépítése

Alsópetényben 2009-ben az ÉMOP-3.1.3. Vidékfejlesztési programot kiegészítő településfejlesztés című konstrukció keretében nagy volumenű útfelújítási program zajlott. Ennek folytatásaként tervezik a fűzfásor – amely jelenleg rossz állapotú itatott aszfalttal ellátott – valamint a Petőfi utca északi végének – részben itatott aszfalt, részben zúzott kő – rendbetételét. Az infrastrukturális fejlesztések részeként a település tervezi a tervezett turisztikai projekthelyszínekhez vezető önkormányzati bekötőút megépítését is. Ennek tervei már rendelkezésre állnak, de engedélyezése hosszú ideje húzódik.

6. Csapadékvíz-záportározó

Alsópetény Önkormányzata a meglévő többfunkciós víztározó és a tervezett turisztikai fejlesztések mellett, az időszakosan megnövekedő csapadékvíz, illetve talajvíz elvezetése, kezelése céljából egy újabb csapadékvíz-záportározó kiépítését.

7. Önkormányzati köztemető új részlegének kialakítása, belső utak megépítése, kerítés és urnafalak építése

Az Alsópetényben található, jelenleg viszonylag rossz állapotban lévő önkormányzati köztemető rendbetételével kapcsolatban az önkormányzat tervezi a temető területének bővítését, belső utak építését, a temető körül kerítés megépítését, valamint urnafalak építését is.

8. Idősek Otthona megnyitása

Alsópetény határában a Cser-tóval szemben, erdővel határoltan található az a kétemeletes, két szárnyból álló intézmény, amely Alsópetény büszkesége lehetne. A bentlakásos intézmény teljes technikai kivitelezése már 2008-ban befejeződött, beleértve a szobák és a kiszolgáló helyiségek berendezését is. Az intézmény azonban – az üzemeltető cég eltűnése miatt – azóta sem kezdte meg működését. A több mint másfél milliárd forintból megépült, 137 férőhelyes Idősek Otthona üzemeltetésére, hasznosítására befektetőket keres az Önkormányzat.

5.4. IDEGENFORGALMI PROJEKTEK KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI

A fejezetben a korábban bemutatott, Alsópetényben tervezett turisztikai projektek közötti kapcsolatok, szinergiák feltérképezését végezzük el. Az idegenforgalmi beruházások fő turisztikai irányultságát vizsgálva elmondható, hogy azok négy turizmustípus köré szerveződnek, amelyek a következők: ökoturizmus, örökségturizmus, wellness turizmus, gasztronómia és rendezvényturizmus.

A 9. ábra szemlélteti az egyes projektelemek helyét az említett turisztikai irányok között. Számos tervezett beruházás komplex szolgáltatáscsomagot kínál, több típusba is besorolható, így az ábrán a halmazok metszetébe került. Az összefoglaló ábra folytonos szegéllyel jeleníti meg az önkormányzati, szaggatott szegéllyel pedig a magánberuházásokat. A kézzel szedett információk az ábrán nem szemléltetett, egyéb turisztikai típusokat jelölik.

9. ábra: Tervezett és folyamatban lévő turisztikai projektek kapcsolódásai

5.5. JAVASLATOK

A megfogalmazott javaslatok szervesen illeszkednek a koncepció 3.1-es fejezetében megfogalmazott, a helyi gazdaság élénkítését célzó komplex fejlesztési programhoz. A helyi gazdaság egyes területeinek következetes építésével megteremthető a turisztikai beruházásokat is kiszolgáló, valamint a település bizonyos fokú önellátását biztosító gazdaságfejlesztés.

A 6. ábrán (23. oldal) szemléltetett folyamat a fenntartható Alsópetény képét vetíti elénk. Az átgondolt, a hely természeti és épített örökségét, környezetét tiszteletben tartó fejlesztések eredményeként a Cserhát Kis-Svájcaként pozícionált település megőrizheti különleges hangulatát, a kedves falusias miliőt.

10. ábra: Turisztikai projektek a fenntartható, helyi gazdaságfejlesztés szolgálatában

Helyi gazdaság fejlesztése (állattartás, növénytermesztés; gyümölcs, gyógynövények, szőlő termesztése)	Helyi feldolgozóipar fejlesztése (hús, tej, tejtermék, malom, sütőde, gyümölcsfeldolgozás, borászat). Emellett helyi kis feldolgozó üzemek, háztáji feldolgozás.
<p>Skanzen (alapanyagok)</p> <p>Erdei iskola (pl. rackák megtekintése, állatok bemutatása)</p> <p>Természetgyógyász Centrum (pl. gyógynövények gyűjtése)</p> <p>Lovas turizmus</p>	<p>Skanzen (részben folyhat a feldolgozás a skanzen keretei között)</p> <p>Erdei iskola (ellátás)</p> <p>Természetgyógyász Centrum (helyi biotermékek)</p> <p>Lovasudvar (ellátás)</p> <p>Idősek Otthona (ellátás)</p> <p>Prónay-kastély (ellátás)</p> <p>Üdülőfalu (ellátás)</p> <p>Spa&Family Resort (ellátás)</p> <p>Turisztikai látogatóközpont (ellátás)</p>
Javaslataink	
<p>Rendezvények, programok szervezése (pl. szüreti felvonulás, disznótör, főzőverseny helyi alapanyagokból, pálinka fesztivál, kenyérsütés az új kenyér ünnepén stb.)</p> <p>Kooperációra törekvés a skanzen és a többi helyi feldolgozóipari szereplő között</p>	
A fejlesztés hatása	
<p>Munkahelyek teremtése, helyi foglalkoztatás bővítése, helyi gazdasági szereplők számának növelése, megélhetés biztosítása</p> <p>A külső nagyellátó-rendszerektől való függés csökkenése, élelmiszer önellátás megteremtése</p>	

5.5.1. A tervezett és folyamatban lévő projektek közötti átfedések

- Túl sok konferenciaturisztikai kapacitás kiépítése → Javasoljuk ennek átgondolását
- Modern wellness központ; Skanzen; Rönkházak → Javasoljuk, hogy a wellness központ külső megjelenésében a hagyományos formák alkalmazására törekedjen
- Werbőczy emlékkiállítás, helytörténeti és néprajzi múzeum, keleti kultúrát bemutató kiállítás (keleti kiállítás a magyarság keleti kapcsolódásai miatt összeegyeztethető a másik két kiállítás tematikájával).
Ehhez kapcsolódó programlehetőség még a Skanzen, ha annak célja a helyi néprajzi hagyományok bemutatása.
- Az Idősek Otthona 500 adagos konyhája kiszolgálhatná a Prónay-kastély vendégeit, ellátást biztosíthatna a konferenciákra érkezők számára.

- Javasoljuk az egyes túraútvonalak, tanösvények összekötését (pl. kisvasút, gyalogtúra, játszótér, Cser-tó fejlesztései).
- Spa&Family Resort szolgáltatásai csomagba szervezhetőek a Lovasudvar és az Üdülőfalu koncepcióban található elemekkel.

5.5.2. Javasolt ütemezés

Az ütemterv a koncepció leglényegesebb tartalmi része. Alapvető célja a kidolgozott és tervezett projektötletek megfelelő ütemezésének kidolgozása és köztük egy szinergia megteremtése. A fejezet javaslatot tesz az önkormányzat számára az egyes célokhöz tartozó – korábban már részletesen ismertetett – projektek legoptimálisabb időbeli ütemezésére.

12. táblázat: A tervezett projektek megvalósításának javasolt sorrendje

Turisztikai projektek

Javasolt sorrend	A projekt neve
1.	Andreánszky Parkerdő rekonstrukciója
2.	Erdei iskola kialakítása
3.	Prónay-kastély fejlesztéséhez kapcsolódóan a Werbőczy emlékkiállítás kialakítása a kastélyban
4.	Természetgyógyász Centrum megnyitása
5.	Cser-tó szolgáltatásfejlesztése
6.	Skanzen, ahol helyet kapna a helytörténeti és néprajzi múzeum, valamint a keleti kultúrát bemutató tárlat
7.	Lovasudvar
8.	Üdülőfalu
9.	Spa&Family Resort
10.	Rackatelep fejlesztése, láthatóvá tétele

Kapcsolódó önkormányzati és magán projektek

Javasolt sorrend	A projekt neve
1.	Tűzoltószertár, polgárőr iroda, körzeti megbízotti rendőri iroda
2.	Öreg Hangya Kisáruház tetőterének beépítése
2.	Idősek Otthona megnyitása
3.	Sportpálya melletti sportöltöző és parkírozó építése
4.	Csapadékvíz-záportároló az új tervezett lakónegyed mellett
5.	Belterületi csapadékvíz-károsvíz elvezetés
6.	Belterületi utak építése
7.	Tervezett turisztikai beruházásokhoz vezető önkormányzati bekötőút megépítése
8.	Önkormányzati köztemető új részlegének kialakítása, belső utak megépítése, kerítés és urnafalak építése

6. A PÁLYÁZATI LEHETŐSÉGEK ELEMZÉSE

A Konceptió utolsó fejezete az alsópetényi fejlesztésekhez megpályázható források elemzését tartalmazza.

6.1. KÖZVETETT FORRÁSOK

6.1.1. Hazai források

Hazai forrású önkormányzati pályázatok

Belterületi utak építésére, valamint önkormányzati bekötőút építése kapcsán a hazai önkormányzati fejlesztéseket támogató pályázatok indulhat a település. Ilyen források pl. TEKI (Területi kiegyenlítést szolgáló önkormányzati fejlesztési feladatok); CÉDE (Önkormányzati fejlesztések támogatása területi kötöttség nélkül); vagy TEUT (Települési önkormányzati belterületi közutak felújításának, korszerűsítésének támogatása).

A jövőben várható tendenciák:

- a hazai (döntően minisztériumi kezelésű) pályázati források újragondolása várható.
- várhatóan az Új Széchenyi Tervbe csoportosuló, a kkv-k számára hozzáférhető forrásokról lesz szó.

6.1.2. Közvetett EU források – Új Magyarország Fejlesztési Terv

INNOVÁCIÓS POTENCIÁL

Az innovációs potenciál felmérésénél jelentős tényező az, hogy a kistérség miképp szerepel a különböző pályázatokon. A tapasztalati adatokból a jövőre vonatkozóan is lehet következtetéseket levonni.

A Rétsági kistérségben az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében 72 pályázat nyert támogatást, összesen 4 027 millió Ft értékben, valamint 2 pályázat túljutott az első fordulón. Az alábbi táblázat operatív programok szerinti bontásban szemlélteti a nyertes pályázatok számát, a támogatási intenzitás átlagát és az elnyert támogatás összegét.

13. táblázat: A Rétsági kistérség nyertes pályázatai (ÚMFT)

Program	Projektok száma (db)	Átlagos támogatási intenzitás (%)	Elnyert támogatás összesen (Ft)
ÉMOP	41	82	1.375.229.262
GOP	16	46	772.074.362
KEOP	6	83	761.926.778
TÁMOP	8	100	205.302.313
TIOP	1	90	912.302.313

Az **ÉMOP** (Észak-Magyarországi Operatív Program) keretében 41 pályázat nyert támogatást, 2 pályázat pedig túljutott az első fordulón. Az operatív program Rétsági kistérségben nyertes pályázatainak átlagosan 82% a támogatási intenzitása (45% és 90% között alakult).

A kistérségben a **GOP** (Gazdaságfejlesztési Operatív Program) keretében 16 projektjavaslatot bíráltak el pozitívan, az elnyert támogatás aránya 30-74% között alakult, átlagosan 46%. A **KEOP** (Környezet és Energia Operatív Program) keretében 6 projekt kapott támogatást. A támogatási arány 50-95% között változott, átlagosan 83%. A **TÁMOP** (Társadalmi Megújulás Operatív Program) keretében 8 nyertes pályázat ismert. A támogatás intenzitása minden esetben 100% volt.

A **TIOP** (Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program) keretében a vizsgált időszakban 1 pályázat részesült támogatásban. A több mint 1 milliárdos beruházás 90%-os támogatási intenzitás mellett valósult meg.

A Rétsági kistérség felsorolt pályázatai között **Alsópetényben 3 nyertes projektet** tartanak számon, valamint egy olyan pályázatot, ami a második fordulóra léphetett. A nyertes pályázatok között a P92 IT Solutions Kft. két nyertes pályázata, valamint Alsópetény Község Önkormányzatának a belterületi utak rendezésére és a háziorvosi-, valamint az anya- és gyermekvédelmi rendelő akadálymentesítésére irányuló fejlesztései szerepelnek. Az Aggyag-Ásvány Kft. támogatást nyert pályázata ugyan 2008-ban továbbjutott a második fordulóra, a megvalósítására azonban nem került sor.

14. táblázat: Nyertes pályázatok Alsópetényben

Pályázó neve	Projekt megnevezése	OP név	Pályázat neve	Megítélt összeg	Támogatás aránya	Támogatási döntés dátuma
P92 IT Solutions Informatikai Tanácsadó és Szolgáltató Kft.	A P92 Kft. alsópetényi telephelyének fejlesztése	ÉMOP	1.1.1/F Telephelyfejlesztés	52 381 803	50%	2010.01.12
Aggyag-Ásvány Bányászati és Feldolgozó Kft.	Ipari terület kialakítása, fal-és padlóburkoló gyártóhely létrehozása Alsópetényben	ÉMOP	1.1.1/D Barnamezős terület revitalizációja	2. fordulóra léphet		2008.07.23
Alsópetény Község Önkormányzata	Belterületi utak fejlesztése Alsópetényben	ÉMOP	3.1.3 Vidékfejlesztési programot kiegészítő településfejlesztés	43 772 785	90%	2009.04.01
Alsópetény Község Önkormányzata	Háziorvosi-, valamint anya- és gyermekvédelmi rendelő akadálymentesítése Alsópetény településen	ÉMOP	4.2.2 Utólagos akadálymentesítés az önkormányzati feladatokat ellátó intézményekben (egyenlő esélyű hozzáférés a közszolgáltatásokhoz)	7 580 535	90%	2008.05.13
P92 IT Solutions Informatikai Tanácsadó és Szolgáltató Kft.	P92 Kft. alsópetényi oktatási központjának eszközbeszerzési pályázata	GOP	2.1.1-10/A Mikro- és kisvállalkozások technológiai fejlesztése	5 565 000	30%	2010.08.31

A TERVEZETT PROJEKTEK ILLESZKEDÉSE AZ OP AKCIÓTERV-TERVEZETEIBEN MEGFOGALMAZOTT KONSTRUKCIÓKHOZ

A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség 2010. november 30-án társadalmi egyeztetésre bocsátotta az európai uniós támogatások felhasználására irányuló, 2011-2013-ra vonatkozó akciótervek tervezeteit. Az akciótervek végleges, a Kormány elé kerülő változatának elkészítése 2010. december 15-ével zárult, az immár Új Széchenyi Tervnek nevezendő ÚMFT egyes konkrét pályázati kiírásainak közzététele 2011. január 15-én várható.

ÉMOP

Az Észak-magyarországi Operatív Program konstrukciói, céljai az alábbi prioritások köré összpontosulnak:

1. Versenyképes helyi gazdaság megteremtése;
2. Turisztikai potenciál erősítése;
3. Településfejlesztés, környezetfejlesztés;
4. Humán közösségi infrastruktúra fejlesztése;
5. Térségi közlekedés fejlesztése.

A prioritások mentén megfogalmazott célok ismeretében az alábbi táblázatban gyűjtöttük össze az Alsópetényben tervezett projektek finanszírozását támogató pályázati kiírásokat.

15. táblázat: Pályázati lehetőségek - ÉMOP

Projekt neve	Kapcsolódó pályázati konstrukció neve	Támogatás összege (MFt)		Támogatás mértéke (%)	Támogatható tevékenységek
		Min.	Max.	Max.	
Alsópetény turisztikai fejlesztései (önkormányzati, kiemelt program) Spa&Family Resort Skanzen-Iovasudvar-üdülőfalu Keskeny nyomtávú kisvasút Helytörténeti és néprajzi múzeum létrehozása	2.1.1. Versenyképes turisztikai termék és attrakciófejlesztés (kiemelt és egyfordulós verziója is van)	0	2 000	100	- turisztikai vonzerők, illetve attrakciók létrehozása, meglévők fejlesztése, valamint turisztikai szolgáltatások kialakítása és fejlesztése
Belterületi utak építése Új lakónegyedhez vezető önkormányzati bekötőút megépítése	3.1.3. Kisléptékű településfejlesztés vidékfejlesztési program kiegészítésére	10	100	95	- elsősorban önkormányzati tulajdonú belterületi földutak szilárdburkolatú úttá való fejlesztése - belterületi utak korszerűsítése, - közösségi terek - ESZA típusú tevékenységek
Belterületi csapadékvíz-károsvíz elvezetés Csapadékvíz-záportározó	3.2.1. Környezeti értékeink védelme, környezetbiztonság	0	500	100	- a konstrukció célja a csapadék-, illetve belvíz okozta károk mérséklése - a települési környezetbiztonság növelése
Idősek Otthona megnyitása Sportpálya melletti sportöltöző és parkoló építése Tűzoltószertár, Polgároriroda, raktár	3.3.1. Civil szervezetek fejlesztése	10	50	95	- az EU horizontális politikájához illeszkedő, civil szervezetek által végzett tevékenységek támogatása és a kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése

GOP

A Gazdaságfejlesztési Operatív Program prioritásai az alábbiak:

1. K+F és innováció
2. Vállalkozások komplex fejlesztése
3. Üzleti környezet
4. Pénzügyi eszközök

Az Operatív Program tervezetében megjelenő konstrukciók az összes helyi vállalkozás számára komoly lehetőséget jelentenek a pl. gép- és eszközbeszerzés terén.

KEOP

A Környezet és Energia Operatív Program keretében az alábbi prioritások mentén nyerhető támogatás:

1. Egészséges, tiszta települések
2. Vizeink jó kezelése
3. Természeti értékeink jó kezelése
4. Megújuló erőforrások
5. Hatékony energia-felhasználás
6. Fenntartható életmód és fogyasztás
7. Projekt előkészítés

16. táblázat: Pályázati lehetőségek - KEOP

Projekt neve	Kapcsolódó pályázati konstrukció neve	Támogatás összege (MFt)		Támogatás mértéke (%)	Támogatható tevékenységek
		Min.	Max.	Max.	
Raps Hungaro Kft. fejlesztése	3.2.0. Élőhely-kezeléshez kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztés	50	300	100	<ul style="list-style-type: none"> - stabil vagy mobil karámok villanypásztor, kerítés kialakítása - területkezelési céllal tartott állatok tartására szolgáló épületek és ezek kiegészítő létesítményeinek felújítása - a területkezelési céllal tartott állatok számára kutak, itatóhelyek létesítése; felújítása - az élőhely-kezeléshez szükséges eszközök, erő- és munkagépek beszerzése - a területek elérhetőségét szolgáló utak természet-közeli módon történő kiépítése, felújítása
Csapadékvíz-záportározó Belterületi csapadékvíz-károsvíz elvezetés	2.2.1 Komplex vízvédelmi beruházások	100 0	nincs meghatározva	100	<ul style="list-style-type: none"> - vízszint-szabályozás és vízpótlást biztosító létesítmények kialakítása és rekonstrukciója - holtág, meder-, mellékág-rehabilitáció - jó áramlási viszonyok biztosítása: csatornarendszerek és keresztirányú műtárgyak kialakítása, felújítása - szűrőmezők, hordalékfogók, torkolati művek, völgyzárógáták kialakítása, felújítása - kotrás, zagyterek kialakítása, iszapelhelyezés - vízínövények ökológiai szabályozása, nádgazdálkodás - táj-rehabilitáció - szennyvízelvezetés- és tisztítás - a projekt-célok megvalósulásának monitorozása, mérőhelyek kialakítása - a jó állapot eléréséhez és a fenntartásához szükséges eszközök beszerzése - a projekt keretében kialakított műtárgyak megközelítéséhez nélkülözhetetlen kezelő-utak kialakítása
Erdei iskola	3.3.0. Az erdei iskola és erdei óvoda hálózat infrastrukturális fejlesztése	0	0	90	<ul style="list-style-type: none"> - nem turisztikai célú épületrekonstrukció, felújítás - meglévő létesítmények környezettudatos átalakítása - funkcióbővítést szolgáló építési munka - az erdei iskola és erdei óvoda épületébe szükséges bútorok beszerzése - akadálymentesítés - speciális, tematikus terepi bemutatóeszközök rendszerének kiépítése, terepi laborfelszerelések beszerzése, - terepi megfigyelő- és mérő eszközök beszerzése, - a terepi megfigyelést könnyítő, nem motoros meghajtású közlekedési eszközök beszerzése - beltéri foglalkozások eszköztárának fejlesztése - az erdei iskola/óvoda környezetének rendezési munkálatai - térségi erdei iskola/óvoda hálózatok kialakítása

TÁMOP

A Társadalmi Megújulás Operatív Program keretében meghirdetett pályázatok prioritási tengelyei:

1. A foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés segítése és ösztönzése
2. Az alkalmazkodó-képesség javítása
3. Minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása
4. A felsőoktatás tartalmi és szervezeti fejlesztése, a tudásalapú gazdaság kiépítése érdekében
5. Társadalmi befogadás, részvétel erősítése
6. Egészségmegőrzés és egészségügyi humán erőforrás fejlesztés

17. táblázat: Pályázati lehetőségek - TÁMOP

Projekt neve	Kapcsolódó pályázati konstrukció neve	Támogatás összege (MFt)		Támogatás mértéke (%)	Támogatható tevékenységek
		Min.	Max.	Max.	
Helyi gazdaságfejlesztési program	1.4.1. Közhasznú munkaerőpiaci programok támogatása	0	0	100	- hátrányos helyzetű álláskereső foglalkoztatása, képzése
Óvoda-fejlesztés	3.1.11. Óvodafejlesztés	5	40	100	<ul style="list-style-type: none"> - komplex állapotfelmérés módszereinek, eszközeinek továbbfejlesztése, alkalmazása az óvodai nevelés folyamatában - az innovatív óvoda kialakítását támogató intézményfejlesztés megtervezése, megvalósítása

TIOP

A Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program 2011-2013-as akciótervében nevesített prioritások az alábbiak:

1. Az oktatási infrastruktúra fejlesztése
2. Egészségügyi infrastruktúra fejlesztése
3. A munkaerő-piaci részvételt és a társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése

Az Operatív Program tervezetben megjelenő konstrukciók támogathatják a munkavállalást, a munkaerő-piaci részvételt.

6.1.3. Közvetett EU források – ESZA, NCA

Európai Szociális Alap, azon belül is az NCA (Nemzeti Civil Alapprogram) keretei között pályázhatnak a helyi civil szervezetek pl. működési költségeinek részleges fedezésére, kisebb projektek megvalósítására (pl. sportöltöző, tűzoltószertár, polgárőr iroda).

6.1.4. Közvetett EU-források – EMVA

I. tengely: A mezőgazdaság, az élelmiszer-feldolgozás és az erdészeti ágazat versenyképességének javítása

II. tengely: A környezet és a vidék állapotának javítása

III. tengely: Az életminőség javítása a vidéki területeken, a diverzifikáció ösztönzése

IV. tengely: LEADER Program

Az új konstrukciók megjelenése 2011-ben várható.

Konstrukciók:

- Erdészeti potenciál helyreállítása és megelőző intézkedések bevezetése
- Védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának tenyésztésben történő megőrzése
- Állattartó telepek korszerűsítése
- Erdő-környezetvédelmi kifizetések
- Agrár-erdészeti rendszerek első létrehozása mezőgazdasági földterületeken
- Növénytermesztés létesítményeinek korszerűsítése
- Fás szárú energiaültetvények telepítése
- Lágyszárú energiaültetvények telepítése

18. táblázat: Pályázati lehetőségek - EMVA

Projekt neve	Kapcsolódó pályázati konstrukció neve	Várható megjelenés
Sportpálya melletti sportöltöző és parkoló építése	„Integrált közösségi és szolgáltató terek kialakítására és működtetésére”	2011. 05. 01.
Helytörténeti és néprajzi múzeum létrehozása	„Vidéki örökség megőrzése és népszerűsítése”	2011. 05. 01.
Önkormányzati köztemető új részlegének kialakítása, belső utak megépítése, kerítés urnafalak építése	„Falufelújítás és fejlesztés”	2011. 05. 01.
Cser-tó fejlesztései	„Turisztikai tevékenység ösztönzése”	2011. 05. 01.
Rackatelep fejlesztése	„Védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának tenyésztésben történő megőrzése” „Állattartó telepek korszerűsítése”	2011. 05. 01.

6.1.5. Egyéb pályázatok: szlovák-magyar ETE

Illeszkedve az Alsópetényben tervezett számos ökoturisztikai célzatú fejlesztési projekthez, javasolt egy komplex fejlesztés létrehozása a szlovák-magyar, határon átnyúló ETE program keretében. Így az ETE 2.1.1. Határon átnyúló környezetvédelem prioritás keretében pályázhatna a település egy szlovákiai településsel együtt (pl. a testvértelepülés (Ipolynyék) vagy Csáb) turisztikai látogatóközpont megvalósítására.

Ehhez mintául szolgálhat a „Börzsöny és Korponai természeti értékek feltárása és ezen keresztül a környezettudatosság erősítése Diósjenő és Cebovce településeken” című, 2009-ben támogatásra érdemesnek ítélt projekt, amelynek projektgazdája Diósjenő Község Önkormányzata volt. A projekt, bár nagymértékben szolgálta volna a hatékonyabb környezet- és természetvédelem feltételeinek, valamint az elérhetőség kulcsfeltételeinek megteremtését, a közös környezet- és természetvédelmi együttműködést, és a határon átnyúló információáramlást, végül nem tudott megvalósulni.

6.2. KÖZVETLEN BRÜSSZELI FORRÁSLEHETŐSÉGEK

Alsópetény és vállalkozásai, tekintettel a település Budapest Metropolisz Régió belüli földrajzi fekvésére és egyes helyben megtelepedett cégek (pl. a P92 Kft.) k+f kapacitására, bátran megcélozhatják a közvetlen EU-forrásokat is.

A közvetlen brüsszeli forrás olyan pénzeszközt jelent, amelyet az Európai Bizottság saját bizottsági rendszerén keresztül pályáztat.

6.2.1. Támogatások, tenderek

A brüsszeli források lehetnek támogatások (call for proposals) és közbeszerzések (call for tenders). Ez utóbbiakat az ún. EU Hivatalos Közlönyében teszik közzé, aminek van elektronikus változata is: TED (Tender Electronic Daily) <http://ted.europa.eu/TED/main/HomePage.do>.

Az OJ (Official Journal of the EU - EU Közlöny) mellett a pályázatok figyelhetők a http://ec.europa.eu/contracts_grants/index_en.htm honlapon is.

Mindenképpen tudni érdemes, hogy ez a forráscsoport nem a tagország által menedzselte Strukturális Alapokból származó pénz, csak közvetlen Brüsszelben kell rá pályázni, az elszámolás is közvetlenül Brüsszeltől történik. Ez jelenthet előnyt - nem kell a sok esetben bonyolult Strukturális Alapon belül magyar háttérintézményeken keresztül levezényelt pályázati rendszeren keresztül menni -, de ugyanúgy hátrányt is.

6.2.2. FP7 keretprogram

2007 januárjában indult a 7. Kutatási, Technológiafejlesztési és Demonstrációs Keretprogram, rövidebb nevén a 7. Keretprogram (7. KP), az Európai Unió fő kutatás-fejlesztési finanszírozási eszköze. Futamideje 7 év, 2007-től 2013-ig, teljes költségvetése 50 milliárd euró.

Alsópetény esetében egyes cégek részvétele javasolható. Bővebb információ: http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html

A 7. keretprogram reális lehetőségeket kínál az önkormányzat számára is.

A 7. Keretprogram céljai

- a **transznacionális együttműködések** támogatása a kutatás és technológiafejlesztés területén (Együttműködés program)
- az **alapkutatás** erősítése, az európai kutatás dinamizmusának, kreativitásának és kiválóságának fokozása az ismeretek határainál, elismerve a tudósok felelősségét és függetlenségét (Ötletek program)
- a **humán erőforrás** mennyiségi és minőségi erősítése a kutatás és a technológia területén, jobb oktatás és kutatóképzés, a kutatói hivatás elismerése, a kutatók

mobilitásának ösztönzése, a nők kutatásban való részvételének növelése (Ember program)

- **a kutatási és innovációs kapacitások** mennyiségi és minőségi erősítése (Kapacitások program)

A kutatási keretprogramoknak két fő stratégiai célkitűzésük van:

- az európai ipar tudományos és technológiai bázisának erősítése, valamint
- a nemzetközi versenyképesség ösztönzése az EU politikáit támogató kutatás előmozdítása mellett.

Részvétel az FP7-ben:

- nemzetközi konzorcium formájában kell pályázni (kivéve egyes támogató akciók, a European Research Council pályázatait és a Marie Curie ösztöndíjak);
- minimum feltétel: általában 3 független jogalany, 3 különböző EU tagállamból (Members State - MS) vagy csatlakozott országból (Associated Country - AC), a részvétellel kapcsolatos eltéréseket a kiírás szövege tartalmazza;
- a minimum létszám felett nemzetközi szervezetek és partnerek **harmadik országokból** is részt vehetnek a pályázó konzorciumban.

Az FP7 egyedi programjai:

1. Együttműködés (Cooperation)

Az Együttműködés program az FP7 magja, a teljes költségvetés kétharmadát köti le. Ipari és egyetemi konzorciumok transznacionális projektjei révén előmozdítja az Európában és más partnerországokban folytatott együttműködésen alapuló kutatásokat. A kutatás tíz kulcsfontosságú tematikus területen valósul meg:

- egészségügy;
- élelmiszer, mezőgazdaság, halászat és biotechnológia;
- információs és kommunikációs technológiák;
- nanotudományok, nanotechnológiák, anyagok és új termelési technológiák;
- energia;
- környezetvédelem (ideértve az éghajlatváltozást is);
- közlekedés (ideértve a repüléstechnikát is);
- társadalom-gazdaságtan és humán tudományok;
- űrkutatás;
- biztonság.

Keret: 32,4 milliárd euró.

2. Ötletek (Ideas)

Az Ötletek program a felderítő alapkutatást támogatja, kizárólag tudományos kiválóság alapján. Kutatás a tudomány vagy a technológia bármely területén folytatható, ideértve a műszaki tudományokat, a társadalom-gazdaságtant és a humán tudományokat. Az Együttműködés programmal ellentétben, itt nem kötelező a konzorciális pályázás. A projekteket „egyedi kutatócsoportok” valósítják meg a témavezető irányításával. A program az Európai Kutatási Tanácson (EKT) keresztül valósul meg. A pályázatoknak kétféle altípusa van: a kezdő és a tapasztalt kutatók számára kiírt lehetőségek („Starting Grant scheme” illetve „Advanced Grant scheme”).

Keret: 7,5 milliárd euró

3. Emberek (People)

Az Emberek program a kutatók mobilitásához és életpálya-fejlesztéséhez nyújt támogatást, az Európai Unión belül és kívül. A program Marie Curie akciói a kutatókat teljes életpályájuk folyamán segítik készségeik és szaktudásuk fejlesztésében:

- kutatók alapképzése – Marie Curie hálózatok;
- ipari vállalatok és egyetemek közötti átjárási lehetőségek és partnerségek;
- élethosszig tartó tanulás és karrierfejlesztés;
- nemzetközi dimenzió: kimenő és bejövő ösztöndíjak, nemzetközi együttműködési rendszer, újrabeilleszkedési támogatások;
- egyedi cselekvések.

Keret: 4,75 milliárd euró

4. Kapacitások (Capacities)

A Kapacitások program célja az európai kutatási és innovációs kapacitások fejlesztése. A program az alábbi területeken hirdet pályázatokat:

- kutatási infrastruktúrák korszerűsítése;
- a kis- és középvállalkozások javára folytatott kutatás;
- regionális kutatásvezérelt klaszterek létrehozása;
- kutatási potenciál kiaknázásának elősegítése az EU konvergencia régióiban;
- tudomány a társadalomban;
- a kutatás regionális szereplőinek klaszterbe szervezése a tudásrégiók kialakítása céljából.

Keret: 4,1 milliárd euró

5. JRC (Joint Research Centre (nem nukleáris célú), illetve Nukleáris kutatás (Euratom))

A JRC a kutatóintézeti hálózatosodást szolgálja. AZ EURATOM-programok a nukleáris kutatási és képzési tevékenységek technológiai fejlesztést, nemzetközi együttműködést, műszaki információ terjesztését és kiaknázási tevékenységeket, valamint képzést foglalnak magukban.

Keret: 4,5 milliárd euró

6.2.3. Versenyképesség és Innováció Keretprogram (CIP)

A Versenyképesség és Innováció Keretprogram (CIP) a 7. Keretprogram kiegészítése, ami Európa versenyképességét és innovációs kapacitásainak kihasználását támogatja. Célja a kutatás és az innováció közötti szakadék áthidalása, illetve a kkv-k kiemelt támogatása. Alsópetény esetében a primer és a terciér szektor (pl. Raps Hungaro Kft., P92 Kft.) vállalkozásainak támogatásában játszhat szerepet, növelve ezzel az innovatív gazdaság jelentőségét.

A CIP egyesíti az alábbi, már létező, az európai termelékenység növekedését elősegíteni hivatott közösségi programokat:

- Vállalkozások és vállalkozók többéves programja
- Intelligens Energia-Európa program
- A Life program környezeti technológiák promóciós és demonstrációs programja
- Modinis, e-Content, e-TEN programok
- Az EU 7. Kutatási és Technológiafejlesztési Keretprogram bizonyos innovációhoz kapcsolódó programjai

Ezen programok a továbbiakban már nem önálló programokként, hanem mint a CIP résztevékenységei működnek. A CIP programok számos alprogramot tartalmaznak, amelyeken belül jelennek meg a konstrukciók.

A CIP költségvetése 3,6 milliárd euró.

6.2.4. Az EIT

Az **Európai Innovációs és Technológiai Intézet** (*European Institute of Innovation and Technology; EIT*) létrehozásával az EU megpróbálja egységesíteni az úgynevezett "tudásháromszöget", vagyis összehangolni az egyetemek, a kutatóintézetek és a vállalatok tevékenységét, lökést adva ezzel az európai innovációnak.

A szakmai munka tudás- és innovációs közösségek (Knowledge and Innovation Communities, KIC) keretében valósul meg, ez az egyetemek, kutatóintézetek és az üzleti szféra autonóm partnerségén alapuló stratégiai innovációs hálózat megalkotását jelenti.

Az EIT a KIC-ek felállításával az innovációs akciók menedzsmentjének referenciamodelljét szándékozik kialakítani. 2013-ig három KIC-et hoznak létre, ezek a klímaváltozással, az energetikával, valamint az infokommunikációval foglalkoznak majd.

Az EIT székhelye Budapesten van. Alsópetény és vállalkozásai számára reális lehetőség lenne az egyes EIT programok településre szervezése, ezáltal az európai tudáshálózatban való közreműködés.